

Nr 42

Konstitutionsutskottets memorial i anledning av granskning av statsrådsprotokollen.

Ärendet

Konstitutionsutskottet redovisar härmed för riksdagen den granskning som jämlikt regeringsformen verkstälts av statsrådsprotokollen för tiden från början av 1969 års riksdag till början av innevarande års riksdag.

Utskottet lämnar först i två korta avsnitt en översikt över statsrådsprotokollens innehåll samt en redogörelse för granskningsarbetets organisation och uppläggning. Därefter redovisar utskottet i ett avsnitt med flera underrubriker den verkställda granskningen och dess resultat.

Översikt över statsrådsprotokollens innehåll

I de tre senaste årens granskningsmemorial har utskottet lämnat tabellariska översikter över innehållet i de två närmast föregående årens statsrådsprotokoll. En motsvarande tablå för 1968 och 1969 års protokoll intas på följande uppslag. Den visar en fortsatt nedgång av antalet konseljärenden: från 31 704 år 1966, 29 549 år 1967 och 27 706 år 1968 till 24 963 år 1969.

Såsom skett i de senaste årens memorial lämnar utskottet vidare vissa uppgifter om utvecklingen beträffande ärendefördelningen mellan statsråden och mellan departementen. Redovisningen ges i *bilaga 1*. Där har för tiden efter december 1968 upptagits dels de förordnanden att föredra särskilda ärendegrupper, som lämnats statsråd enligt § 5 regeringsformen, dels de ändringar som genomförts i ärendefördelningen mellan departementen.

I 1969 års betänkande lämnade utskottet vissa upplysningar om det pågående arbetet på decentralisering av beslutanderätt från regeringen till underlydande myndigheter. Detta arbete utförs av departementsutredningen. I en bilaga redovisade utskottet de promemorior med förslag om delegering av beslutanderätt, som framlagts under tiden 1.5.1967—1.3.1969. Dessa förslag tillsammans med de tidigare framlagda innebar att regeringen skulle avlastas omkring 7 230 konseljärenden per år. I anledning av promemoriorna hade fattats beslut, som innebar decentralisering av omkring 5 500 ärenden per år. I samband med årets granskningsarbete har utskottet gjort sig underrättat om det fortsatta arbetet på detta område. Det har framgått att utredningen under tiden 1.3.1969—30.4.1970 avlämnat ytterligare 11 promemorior. En förteckning över dessa intas i *bilaga 2*. Enligt uppgift från utredningen innebär dessa förslag tillsammans med de tidigare framlagda, att totalt

Konseljären den år 1968

Ärendegrupp	Ju	UD	Fö	S	K	Fi	U	Jo	H	In	C	S:a
1. Propositioner . . .	34	4	17	16	16	52	23	12	9	9	7	199
2. Lagrådsremisser .	35	—	—	1	3	3	1	—	—	—	1	44
3. Utfärdande av författningar (SFS) . . .	72	4	31	60	46	118	63	23	12	26	28	483
4. Kommittédirektiv	5	—	5	2	4	13	40	1	3	5	2	80
5. Övriga kommitté-ärenden . .	68	4	23	13	25	56	15	20	7	30	2	263
6. Nådevedermålen	91	1	14	12	30	4	32	20	1	8	2	215
7. Representation . . .	16	2	46	6	14	12	2	4	4	10	—	116
8. Förordnande, entledigande av ledamöter m. fl. i styrelse, nämnd e.d., utseende av officiella delegater	47	68	63	103	90	107	119	72	30	32	27	758
9. Resebidrag m. m.	62	16	23	39	25	29	186	31	10	4	41	466
10. Tjänsteärenden . . .	730	193	757	619	572	219	1 223	195	51	99	1 153	5 811
11. Anslags- och statsbidragsärenden . .	146	66	313	247	207	205	665	283	81	91	56	2 360
12. Besvär-ärenden . . .	43	—	122	40	926	95	109	482	46	305	1	2 169
13. Dispensärenden och övriga partsärenden	566	16	46	649	600	1 149	260	510	376	529	13	4 714
14. Hemliga ärenden . . .	6	155	122	—	2	97	1	6	106	—	—	495
15. Övriga ärenden . . .	7 138	104	446	185	307	357	476	215	56	95	154	9 533
Totalt	9 059	633	2 028	1 992	2 867	2 516	3 215	1 874	792	1 243	1 487	27 706

Konseljärenden år 1969

Ärendegrupp	Ju	UD	Fö	S	K	Fi	U	Jo	H	In	C	Ind	S:a
1. Propositioner . . .	37	7	10	18	17	63	14	22	9	10	9	14	230
2. Lagrådsremisser . .	36	—	—	8	1	1	1	2	—	2	—	—	51
3. Utfärdande av författningar (SFS) . . .	117	4	31	57	36	140	62	45	12	22	31	3	560
4. Kommitteédirektiv	12	—	4	6	8	5	10	8	1	7	8	3	72
5. Regleringsbrev	13	4	1	21	4	6	22	3	1	11	2	2	90
6. Tjänsteärenden ¹	1 057	273	753	707	538	968	1 776	249	119	192	771	200	7 603
7. Anslags- och statsbidragsärenden . .	160	60	285	259	184	196	617	263	66	50	49	80	2 269
8. Besvärärenden . .	51	—	172	37	541	67	192	511	81	430	240	19	2 341
9. Dispensärenden och övriga partsärenden	867	11	69	563	662	966	264	232	222	679	76	38	4 649
10. Hemliga ärenden . .	11	136	122	1	4	107	—	9	83	—	1	6	480
11. Övriga ärenden . .	4 260	106	413	182	281	203	566	222	58	76	100	151	6 618
Totalt	6 621	601	1 860	1 859	2 276	2 722	3 524	1 566	652	1 479	1 287	516	24 963

¹ Punkterna 5, 6, 7, 8, 9 och 10 i tabellen över 1968 års ärenden motsvaras av punkten 6 i tabellen över 1969 års ärenden.

omkring 8 200 konseljären den per år avlastas regeringen. Hittills har beslut om decentralisering fattats som berör omkring 5 800 ärenden per år. Förslag motsvarande omkring 2 400 ärenden är således beroende på Konungens prövning. Ytterligare beslut förbereds och utredningens arbete fortsätter.

Granskningsarbetets organisation och uppläggning

Årets arbete har genomförts efter väsentligen samma principer som tillämpats under de senaste åren. Granskningen har sålunda främst inriktats på ett mera systematiskt studium av vissa frågor rörande administrativ praxis och ärendens handläggning från rättsliga synpunkter. Systemet med tre avdelningar har likaså bibehållits.

Utskottet har dels följt praxis i vissa frågor som tidigare varit föremål för uppmärksamhet, dels tagit upp vissa nya spörsmål. Granskningen har i det förstnämnda hänseendet föranlett uttalanden rörande dels dröjsmål med remissbehandling av partsärenden, dels dröjsmål med beslut i sådana ärenden och dels onödig remissbehandling av besvär som ej tagits upp till prövning i sak. Beträffande de nya frågeställningar som varit föremål för uppmärksamhet har granskningen innevarande år föranlett uttalanden rörande spörsmålet om statsrådsprotokollens offentliggörande och vissa därmed sammanhängande frågor. Med hänsyn till ämnets vikt ur principiell och praktisk synpunkt redovisas detta i det följande som första punkt. Som sista punkt intas en kortfattad redogörelse för granskning som inte föranlett särskilda uttalanden från utskottets sida.

Utskottet avser att under året uppta granskningsarbetets principer och organisation till förnyade överväganden mot bakgrunden av de gångna årens erfarenheter.

Utskottets granskning och därav föranledda uttalanden

1. Statsrådsprotokollens offentliggörande m. m.

(1:a avd.)

Principen om allmänna handlingars offentlighet uttrycks i 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen. Enligt detta grundlagsbud skall varje svensk medborgare, till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning, i den ordning som i kapitlet stadgas äga fri tillgång till allmänna handlingar. I denna rätt får enligt samma paragraf endast gälla sådana inskränkningar som påkallas *antingen* av hänsyn till rikets säkerhet och dess förhållande till främmande makt *eller* i anledning av myndighets verksamhet för inspektion, kontroll och annan tillsyn *eller* för brotts förekommande och beivrande *eller* till skydd för statens, menigheters och enskildas behöriga ekonomiska intresse *eller* av hänsyn till privatlivets helgd, personlig säkerhet, anständighet och sedlighet. I särskild av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag skall, sägs det vidare, noga anges de fall då enligt nyssnämnda grunder

allmänna handlingar skall hållas hemliga. Dessa fall har angetts i 1937 års sekretesslag.

Bestämmelserna om statsrådsprotokoll lämnas i 1 § sekretesslagen. Enligt paragrafens första stycke må ej i statsrådet förda protokoll i ärenden, som angår rikets förhållande till främmande makt, utan Konungens tillstånd utlämnas tidigare än 50 år efter protokollets datum. I andra stycket stadgas att andra i statsrådet förda protokoll än i första stycket sägs ej må utan Konungens tillstånd utlämnas tidigare än 2 år efter protokollets datum; Konungen obetaget att förordna, att sådant protokoll ej må utlämnas förrän viss längre tid, högst 50 år, förflutit från dess datum.

I propositionen till 1937 års sekretesslag anfördes rörande huvudregeln om en 2-årig sekretesstid för de vanliga statsrådsprotokollen, att något egentligt behov av att dessa protokoll ställdes till förfogande för det rena nyhetsintresset ej torde föreligga, då detta tillräckligt tillgodosågs genom de utfärdade expeditionerna. Det framhölls vidare att — i de undantagsfall då protokollen upptog något utöver expeditionernas innehåll samt i de fall då expedition ej förekom — det torde böra bero av Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall huruvida offentliggörande omedelbart skulle ske.

Frågan om revision av bestämmelserna i sekretesslagen har vid olika tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Såvitt angår bestämmelserna om statsrådsprotokoll hemställdes i motioner vid 1960 års riksdag om sådan ändring av 1 § sekretesslagen att statsrådsprotokollen blev likställda med andra allmänna handlingar och sålunda i princip blev offentliga. I sitt av riksdagen godkända utlåtande framhöll konstitutionsutskottet att motionerna — i avvaktan på resultatet av en bebådad allmän översyn av sekretesslagstiftningen — ej borde föranleda någon riksdagens åtgärd.

Den åberopade allmänna översynen av lagstiftningen har därefter företagits av offentlighetskommittén, som år 1966 avgav betänkande med lagförslag i ämnet. Förslaget — som utformades enligt den metoden att reglerna indelades efter de olika sekretessintressena — innehöll ingen motsvarighet till nuvarande specialregler för statsrådsprotokoll. År 1969 har nya sakkunniga tillkallats för ytterligare utredning av frågorna om offentlighet och sekretess beträffande allmänna handlingar.

Vid innevarande års granskning av statsrådsprotokollen har uppmärksamhet ägnats frågan i vilken utsträckning regeringen, såvitt angår de statsrådsprotokoll som enligt 1 § sekretesslagen i princip omfattas av 2-årig sekretess, begagnat möjligheten att häva sekretessen och sålunda förordna om protokollens omedelbara offentliggörande. I samband därmed har också vissa iakttagelser gjorts rörande ordningen för protokollens färdigställande (justering) samt om expedieringen av protokollförda beslut. Iakttagelserna redovisas i *bilaga 3*, till vilken utskottet får hänvisa.

Utskottet får till en början framhålla att frågan om en revision av sekretessbestämmelserna om statsrådsprotokoll i syfte att protokollen skall bli i princip offentliga ej bör utbrytas från pågående allmänna översyn av sekretesslagstiftningen.

Vad härefter angår tillämpningen av nuvarande bestämmelser om principiell sekretess under två år för protokoll i ärenden, som ej angår rikets förhållande till främmande makt, synes i praxis viss oklarhet råda huruvida sekretessen skall anses hävd endast i de fall då uttryckligt medgivande ges att protokollen får omedelbart offentliggöras eller om så kan anses vara förhållandet jämväl i de fall då — utan dylikt medgivande — föreskrift lämnas om viss expediering av protokollfört beslut. Det är enligt utskottets mening angeläget att berörda oklarhet i lämplig ordning undanröjs och att någon tvekan sålunda ej vidare skall behöva föreligga beträffande frågan i vilken utsträckning statsrådsprotokoll är offentlig handling eller ej.

Om sekretessen anses generellt hävd i de fall föreskrift lämnas om att viss expediering skall ske — ett uttalande av denna innebörd har gjorts i statsrådsberedningens skrivanvisningar för departementen — synes finnas anledning överväga om inte sekretessen i princip bör hävas också beträffande det relativa fåtal kvarstående ärenden, i vilka någon expediering ej sker och uttryckligt medgivande ej heller lämnas om protokollens offentliggörande. En omläggning av praxis i denna riktning skulle innebära att sekretess endast skulle gälla i de fall då ett sekretessintresse enligt de grunder som anges i tryckfrihetsförordningen påkallar protokollens hemlighållande. Utskottet anser att en sådan utveckling av praxis bör eftersträvas.

Vidare får utskottet, i anslutning till de gjorda iakttagelserna, framhålla önskvärdheten av att protokollen förs på sådant sätt att de — i den utsträckning som de utgörs av offentliga handlingar — kan utan svårighet tillhandahållas i enlighet med tryckfrihetsförordningens bestämmelser.

I samband med frågan om statsrådsprotokollens offentliggörande har vid granskningen vissa iakttagelser gjorts rörande ordningen för protokollens färdigställande. Härav framgår att expediering av protokollfört beslut ej sällan synes ske redan innan protokollet anses formellt färdigställt. Frågan om hur statsrådsprotokoll lämpligen bör granskas och godkännas för att anses såsom upprättad handling enligt tryckfrihetsförordningen synes vara att bedöma såväl från rättsliga som från politiska synpunkter. Utskottet kan i denna del begränsa sig till att fästa uppmärksamheten vid spörsmålet.

I anslutning till vad nu sagts om protokollens färdigställande och expediering vill utskottet vidare framhålla att det givetvis är angeläget att berörda åtgärder vidtas utan längre dröjsmål och att upprätta protokoll — i den mån det är offentlig handling — alltid blir tillgängligt inom den tid efter konseljbeslutet som påkallas av omständigheterna i det särskilda fallet. Utskottet avser att i fortsättningen ägna förhållandena uppmärksamhet.

Principen om allmänna handlingars offentlighet är av fundamental vikt för vår konstitutionella rätt och för rättssäkerheten i samhället. Enligt utskottets mening är det önskvärt att principen ej inskränks genom specialregler för statsrådsprotokoll. I avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete bör enligt utskottet offentlighetsprincipen därför så långt möjligt — inom ramen för nuvarande lagstiftning — tillämpas även i fråga om protokollen i statsrådet. Utskottet anser i

enlighet härmed att de spörsmål som berörts här ovan bör tas upp till noggrant övervägande.

2. Dröjsmål med remissbehandling av partsärenden

(1:a avd.)

I 1968 års granskningsmemorial tog utskottet upp vissa allmänna frågor rörande handläggningen av partsärenden inom departementen, bl. a. frågor om remissbehandling och handläggningstid. Utskottet underströk bl. a. vikten av att utredningen inte onödigt fördröjdes och att besked lämnades den enskilde inom rimlig tid. Ovisshet om vad det väntade beslutet kunde komma att innebära medförde ofta, framhöll utskottet, olägenheter för den enskilde från olika synpunkter, och dröjsmål med avgörandet kunde understundom leda till rättsförlust. Det borde inte heller förbises, yttrade utskottet vidare bl. a., att långsam och onödigt omständlig handläggning av ärenden, även om så endast skedde i begränsad omfattning och på vissa särskilda områden, lätt kunde ge näring åt obefogad eller överdriven generell kritik av förvaltningsapparatusens sätt att arbeta.

Ett av de spörsmål som utskottet tog upp till granskning avsåg tidsutdräkten för myndigheternas avgivande av remissvar som begärts av departementen. De iakttagelser som vid granskningen gjordes härom redovisades i särskild bilaga. I anslutning till iakttagelserna framhöll utskottet att infordrade remissytranden syntes i det stora flertalet fall avgas inom någon månad efter remissernas mottagande, en tid som utskottet fann i allmänhet tillgodose tillbörliga krav på skyndsamhet. Det förekom emellertid också, framhöll utskottet, att remissvar dröjde avsevärd, stundom mycket avsevärd tid utan att dröjsmålen syntes påkallade av ärendenas beskaffenhet. Vad härutinnan förekommit vid granskningen gav utskottet anledning framhålla vikten av att effektiv tillsyn skedde från departementens sida över att remissvar avgavs inom skälig tid. Utskottet ifrågasatte också om inte — till skillnad från vad som syntes vara praxis — viss efter omständigheterna avpassad tid för remissvars avgivande borde mera regelmässigt anges i remissbesluten.

Även vid innevarande års granskning av statsrådsprotokollen har uppmärksamhet ägnats berörda spörsmål. De iakttagelser som härvid gjorts redovisas i *bilaga 4*. Rörande den närmare innebörden av iakttagelserna får utskottet hänvisa till nämnda bilaga, i vilken ingår viss exempelsamling.

I likhet med vad som tidigare konstaterats synes remissvaren i det stora flertalet fall avgas med tillbörlig skyndsamhet. Det förekommer emellertid också att den remisstid å en eller annan månad, som visat sig kunna i allmänhet iakttas, i åtskilliga fall avsevärt överskrids. Antalet fall då myndighet dröjt med sitt remissvar mer än t. ex. 1/2 år har sålunda befunnits alltför stort för att en närmare beräkning och granskning av alla sådana fall varit möjlig att genomföra.

Vad sålunda och i övrigt iakttagits vid granskningen ger utskottet anledning att ånyo ifrågasätta om det inte kan vara en lämplig åtgärd för att så långt möjligt

nedbringa remisstiderna att *viss tid för avgivande av svar* anges i större utsträckning än vad för närvarande synes vara fallet. Utskottet får härvid erinra om att i det förslag till förvaltningslag, som härom året utarbetats inom justitiedepartementet, intagits föreskrift att remissbeslut skall, om det ej är obehövt, innehålla uppgift bl. a. om den tid inom vilken svar önskas.

Vidare får utskottet, i anledning av de gjorda iakttagelserna, understryka vad utskottet tidigare framhållit om vikten av att *effektiv tillsyn* sker från departementens sida över att remissvar avges inom förelagd eller eljest skälig tid. En förbättring av arbetsrutinerna i detta hänseende skulle enligt utskottets mening helt visst utgöra ett verksamt led i strävandena att undvika onödiga dröjsmål med remissbehandlingen.

I den samling exempel på anmärkningsvärt långa remisstider, som ingår i den vid memorialet under denna punkt fogade bilagan, utgörs flertalet fall av *remissvar från statens planverk*. Förhållandet synes påkalla särskild uppmärksamhet med hänsyn till planärendenas ofta stora ekonomiska betydelse för dem som berörs av ärendena. Som närmare framgår av vad som antecknats i berörda bilaga har riksdagens revisorer i en nyligen till vederbörande departementschef överlämnad skrivelse redan fäst uppmärksamheten på förhållandet och på angelägenheten av att de långa tiderna för remissvar från statens planverk genom olika åtgärder väsentligt nedbringas. Med hänsyn härtill anser sig utskottet — med antecknande att regeringen i statsverkspropositionen föreslagit viss förstärkning av personalen vid planverket, vilket förslag nyligen bifallits av riksdagen — kunna utgå från att erforderliga åtgärder i detta syfte också kommer att vidtas.

3. Dröjsmål med beslut i partsärenden efter avslutad remissbehandling (1:a avd.)

Ett annat spørsmål som utskottet år 1968 tog upp i samband med den under föregående punkt nämnda granskningen av remissbehandling och handläggningstid avsåg frågan om den tid som åtgick från det remissbehandlingen avslutats och till dess beslut i ärendena meddelades. De iakttagelser som vid granskningen gjordes härom redovisades i särskild bilaga. Utskottet konstaterade att prövningen i departementen i allmänhet syntes ske med önskvärd skyndsamhet, d. v. s. redan inom en eller annan månad. Emellertid förekom det också, framhöll utskottet vidare, att lång tid förflöt innan prövning kom till stånd. De iakttagelser som gjorts härom gav utskottet anledning att helt allmänt framhålla önskvärheten av att erforderliga organisatoriska åtgärder vidtogs inom departementen för att säkerställa att ärenden upptogs till avgörande inom rimlig tid och i lämplig turordning.

I 1969 års granskningsmemorial framhöll utskottet att uppmärksamhet även vid nämnda års granskning ägnats förevarande spørsmål och att därvid gjorts i stort sett samma iakttagelser som under det föregående året. Med hänsyn till att handläggningen av berörda ärenden skett relativt kort tid efter utskottets senaste uttalande fann utskottet granskningen ej påkalla vidare yttrande. Utskottet förklarade sig avse att även i fortsättningen följa utvecklingen.

I enlighet härmed har frågan om tidsutdräkten för ärendens prövning efter avslutad remissbehandling ägnats uppmärksamhet också vid innevarande års granskning. De iakttagelser som härvid gjorts redovisas i *bilaga 5*. Rörande den närmare innebörden av iakttagelserna får utskottet hänvisa till nämnda bilaga, i vilken ingår viss exempelsamling.

Av iakttagelserna framgår att ärendena i det stora flertalet fall synes avgöras redan inom en eller annan månad efter avslutad remissbehandling. Som utskottet framhöll år 1968 synes prövningen sålunda i allmänhet ske med önskvärd skyndsamt.

I viss utsträckning förekommer emellertid alltjämt att avsevärt längre tider åtgår för prövningen, tider som t. ex. kan uppgå till ett år och sträcka sig väsentligt därutöver; i vissa fall har t. o. m., som framgår av den i bilagan redovisade exempel-samlingen, så exceptionellt långa tider som 3—7 år kunnat noteras. Förklaringarna till de långa dröjsmålen synes i huvudsak vara — förutom att ärenden av förbiseende kunnat komma att skjutas åt sidan — att ärendena varit av vidlyftig beskaffenhet eller av principiell natur eller att besvärande arbetsbalans uppkommit inom vissa arbetsenheter. Enligt utskottets mening är det inte tillfredsställande att enskilda, som vänder sig till regeringen med ansökningar eller besvär, skall annat än undantagsvis, om verkligt tvingande skäl föreligger, behöva vänta flera år, inklusive den tid som åtgår för remissbehandling, innan de får beslut i sina ärenden. Det framstår därför som angeläget att åtgärder vidtas för att så långt möjligt begränsa förekomsten av dröjsmål med ärendenas avgörande.

Såvitt angår frågan om *arbetsbalanserna* synes detta spörsmål enligt de gjorda iakttagelserna främst ha avseende på pensionsenheten inom finansdepartementet och planenheten inom kommunikationsdepartementet. Beträffande förstnämnda arbetsenhet har, som framgår av vad som anförts i bilagan, verksamma åtgärder redan vidtagits för att avarbeta förefintlig balans. I fråga om den senare arbetsenheten synes däremot ytterligare åtgärder erforderliga för att nedbringa arbetsbalansen. Utskottet får härvid hänvisa till vad som under föregående punkt anförts rörande vikten av att byggnads- och planärenden avgörs inom rimlig tid.

I övrigt får utskottet — som inte ansett erforderligt att ingå på bedömning av omständigheterna i vart och ett av de i bilagan redovisade exemplen — framhålla angelägenheten av att *balansförteckningarna* över äldre oavgjorda ärenden blir med täta mellanrum föremål för noggrann granskning. Genom effektiv kontroll av sådana förteckningar torde det vara möjligt att förebygga onödiga dröjsmål med avgörandet av ärenden som under längre tid utan bärande skäl ej tagits upp till prövning.

I enlighet med det anförda får utskottet understryka sitt tidigare uttalande om önskvärdheten av att erforderliga organisatoriska åtgärder vidtas inom departementen i syfte att så långt möjligt nedbringa prövningstiderna.

4. Onödig remissbehandling av besvär som ej upptagits till sakprövning (1:a avd.)

Bland de spörsmål som utskottet tog upp till granskning år 1968 fanns också frågan om behövligheten av att i den utsträckning som skedde inhämta remissyttranden från olika myndigheter. De iakttagelser som gjordes härom redovisades i särskild bilaga. Utskottet framförde i denna del vissa rekommendationer i syfte att undvika onödig remissbehandling och därmed vinna såväl arbetsbesparing som skyndsammare handläggning.

Ett delproblem i detta frågekomplex avsåg remissbehandlingen av besvär som av formella skäl inte kunde tas upp till prövning i sak. Utskottet underströk härutinnan önskvärdheten av att sådana besvärärenden inte blev föremål för en remissbehandling som saknade betydelse för ärendets prövning och endast var ägnad att onödigt fördröja avgörandet.

I 1969 års granskningsmemorial framhöll utskottet att uppmärksamhet även vid nämnda års granskning ägnats spörsmålet och att därvid gjorts i stort sett samma iakttagelser som under det föregående året. Med hänsyn till att handläggningen av berörda ärenden skett relativt kort tid efter utskottets senaste uttalande fann utskottet granskningen ej påkalla vidare yttrande. Utskottet förklarade sig avse att även i fortsättningen följa utvecklingen.

I enlighet härmed har vid innevarande års granskning uppmärksamhet ägnats frågan om behovet av remissyttranden över besvär som av formella och andra skäl ej tas upp till prövning i sak. De iakttagelser som härvid gjorts redovisas i *bilaga 6*. Rörande den närmare innebörden av iakttagelserna får utskottet hänvisa till nämnda bilaga, i vilken ingår viss exempelsamling; de exempel som redovisas avser prövningshinder av olika slag: dels på grund av bestämmelse om kommunalt veto, dels därför att beslutet ej är överklagbart, dels därför att besvären inkommit för sent, dels därför att den tid som det överklagade beslutet avsett gått till ända.

Enligt tidigare iakttagelser remitterades ärenden av nu avsett slag i allmänhet enligt samma schema som gäller för ärenden som kan prövas i sak. Ärendena remitterades sålunda först till beslutsmyndigheten, som i sin tur ofta genom underremisser införskaffade yttranden från myndigheter som tidigare uttalat sig i saken, och därefter till annan eller andra myndigheter som vanligen brukar höras i ärenden av det slag varom fråga är. Av de nu gjorda iakttagelserna synes framgå att denna närmast mekaniska remisspraxis alltjämt i stort sett tillämpas, även om tendensen på sina håll synes gå mot större restriktivitet.

Som utskottet tidigare understrukt och som numera också framhållits i departementsförslaget till förvaltningslag bör slentrianmässig remissbehandling på inga villkor få förekomma. Såvitt angår ärenden rörande besvär, som *på formella grunder* ej kan prövas i sak, torde en individuell prövning av ärendena som regel ge vid handen att remissyttrande i varje fall inte behöver inhämtas från flera myndigheter än beslutsmyndigheten. I åtskilliga sådana fall torde, såsom också stundom sker i praxis, remissbehandling över huvud taget kunna undvaras. Med hänsyn härtill

och till de kostnader och tidsförluster som onödig remissbehandling för med sig anser utskottet, mot bakgrunden av de gjorda iakttagelserna, att ytterligare åtgärder bör vidtas inom departementen för att i detta hänseende undvika onödigt och ineffektivt arbete inom förvaltningen.

Beträffande ärenden rörande besvär över *tidsbegränsade beslut*, i vilka endast kort tid står till buds för handläggningen innan det överklagade beslutet blir inaktuellt, får utskottet tillägga att remissbehandlingen — i de fall sådan åtgärd över huvud taget hinner ske — som regel blir onödig och besvärsrätten därjämte illusorisk, om man inte tillser att yttrandena också inkommer inom vederbörlig tid. Vad härutinnan iakttagits vid granskningen ger utskottet, som tidigare uttalat sig rörande denna fråga, anledning att ånyo fästa uppmärksamheten på förevarande spörsmål.

5. Övriga ärenden

Utöver de frågor som redovisats i det föregående har vissa andra tagits upp vid granskningen. Dessa har avsett regeringens praxis såväl i ämnen av principiell natur som beträffande handläggningen av ärenden inom särskilda sakområden. Bl. a. har handläggningen vid statens förvärv av aktier i AB Kabi och Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB samt Uddcomb Sweden AB granskats av utskottet. Utskottet finner att riksdagens behandling av dessa ärenden blivit mera formell än reell till följd av regeringens föregående åtgärder och finner detta anmärkningsvärt.

Inom kansliet har viss granskning skett av *departementschefsprotokollen*, av principerna för *gemensam beredning* inom departementen samt av ärenden om *återkallelse av näringsstillstånd m. m.* Materialet i dessa ämnen — av vilka det om gemensam beredning närmare diskuterats inom andra avdelningen — har ansetts otillräckligt för att läggas till grund för några uttalanden.

Vidare har granskningen inom kansliet avsett ärenden inom ett par sakområden, nämligen dels ärenden om *dispenser från beslut om körkortsåterkallelse*, dels ärenden om *befrielse från eller nedsättning av arvs- och gåvoskatt*. Även i dessa hänseenden har materialet för närvarande befunnits otillräckligt för några säkra omdömen om praxis.

Slutligen må antecknas att den granskning av *regeringens åtgärder i anledning av riksdagens skrivelser* liksom den granskning av *Svensk författningssamling*, som under senare år regelmässigt ingått i utskottets arbete, innevarande år genomförts på tredje avdelningen.

Den granskning som sålunda utförts samt resultatet därav får utskottet härmed för riksdagen anmäla.

Stockholm den 21 maj 1970

På konstitutionsutskottets vägnar

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), fru Segerstedt Wiberg (fp), herrar Sveningsson (m), Harald Pettersson (cp), Richardson (fp), Hernelius (m), Nyquist (s), Ivar Andersson (s) och Norberg (s); samt

från a n d r a kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Adamsson (s), Nelander (fp), Björkman (m), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Gustafsson i Barkarby (s), fru Hjelm-Wallén (s), herrar Glimmér (cp) och Strömberg (fp).

Vid behandlingen av punkten 5 har herr Sörlin ersatt herr Erik Olsson (s), herr Henningsson ersatt herr Gustafsson i Barkarby (s) och herr Sterne ersatt herr Strömberg (fp).

Reservation

av herrar Georg Pettersson, Sörlin, Nyquist, Ivar Andersson, Norberg, Adamsson, Henningsson, fru Thunvall, herr Johansson i Trollhättan och fru Hjelm-Wallén (alla s), vilka ansett att sista meningen i första stycket av utskottets yttrande på sid. 11 under rubriken 5. Övriga ärenden inte bort tas med.

Under år 1969 meddelade förordnanden enligt § 5 regeringsformen

Dag	Förordnad	Ärenden
<i>Utrikesdepartementet:</i>		
14.10.1969	Lange	Ärenden rörande utrikeshandeln med undantag av samfärdselfrågor.
14.10.1969	Myrdal	Ärenden rörande internationell nedrustning och rustningskontroll.
<i>Utbildningsdepartementet:</i>		
14.10.1969	Myrdal	Kyrkliga ärenden.
14.10.1969	Odhnoff	Ärenden rörande hemgårdar, ungdomens fritidsverksamhet samt ungdomsorganisationers verksamhet och därmed sammanhängande frågor.
14.10.1969	Moberg	Ärenden rörande 1. högre utbildning, med undantag av den konstnärliga, samt forskning, 2. lärarutbildning, 3. vuxenutbildning, 4. studiesociala ändamål, 5. internationellt-kulturellt samarbete.
<i>Socialdepartementet:</i>		
14.10.1969	Odhnoff	Ärenden rörande vård av barn och ungdom, allmänna barnbidrag, bostadstillägg, social service och andra åtgärder till stöd åt barnfamiljer samt ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.
<i>Inrikesdepartementet:</i>		
14.10.1969	Odhnoff	Medborgarskapsärenden.
<i>Finansdepartementet:</i>		
14.10.1969	Löfberg	1. Förvaltningsärenden rörande personalplanering inom statsförvaltningen, arbets- och anställningsvillkor i allmän tjänst, företagsnämnder, förslagsverksamhet och andra former av samverkan mellan staten och dess arbetstagare, personalvård för arbetstagare inom tillämpningsområdet för den statliga personalpensioneringen samt utbildning av statens arbetstagare, 2. Lagstiftningsärenden rörande stats- och kommunaltjänstemäns samt övriga offentliga tjänstemäns ställning som arbetstagare.

Omfördelning m. m. av ärenden mellan statsdepartementen under år 1969

SFS 286/1969: överflyttades från Ju till In ärenden angående förvärv och förlust av svenskt medborgarskap;

överflyttades från K till C ärenden rörande planläggning av bebyggelse, expropriation enligt 1 § 16 lagen om expropriation och tillstånd till förköp enligt 9 § förköpslagen, rörande byggnadsväsendet och brandväsendet, rörande tillstånd eller föreläggande enligt förordningen om brandfarliga varor, rörande val till riksdagens

kamrar, rörande länsstyrelserna, rörande de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna, rörande rikets administrativa indelning, i den mån sådana ärenden ej ankommer på annat departement, rörande landskommuner, municipal-samhällen, köpingar, städer och landstingskommuner ävensom kommunalförbund, i den mån sådana ärenden ej ankommer på annat departement, rörande frågor som avses i allmänna ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster, rörande allmän ordning och säkerhet i övrigt, i den mån ärendena angår kommuns befogenheter eller skyldigheter samt rörande kommunernas beredskap;

tilldelades Fi ärenden rörande personalplanering inom statsförvaltningen, i den mån sådana ärenden ej ankommer på annat departement samt rörande personalvård för arbetstagare inom tillämpningsområdet för den statliga personalpensioneringen, i den mån sådana ärenden ej ankommer på annat departement;

överflyttades från C till Fi ärenden rörande arbets- och anställningsvillkor i allmän tjänst, i den mån sådana ärenden ej ankommer på annat departement, rörande företagsnämnder, förslagsverksamhet och andra former av samverkan mellan staten och dess arbetstagare samt rörande utbildning av statens arbetstagare, i den mån sådana ärenden ej ankommer på annat departement;

överflyttades från Jo till C ärenden rörande tillämpning av lagen om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall, rörande lantmäteriväsendet samt rörande kartväsendet;

tilldelades Jo ärenden rörande tillämpning av miljöskyddslagen;

överflyttades från K till C ärenden avseende lagstiftning angående planläggningen av bebyggelse och byggnadsväsendet med undantag av expropriationslagstiftning samt angående brandförsvaret;

överflyttades från C till Fi ärenden avseende lagstiftning angående stats- och kommunaltjänstemäns samt övriga offentliga tjänstemäns ställning som arbetstagare;

tilldelades Jo ärenden avseende lagstiftning angående handel med utsädesvaror samt angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar och angående köttbesiktning;

överflyttades från Ju till In ärenden avseende lagstiftning angående svenskt medborgarskap.

SFS 570/1969: överflyttades från C till Ju ärenden rörande tillämpning av lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen.

SFS 702/1969: överflyttades från Jo till Ind ärenden rörande fast egendom, som förvaltas av domänverket, med undantag av ärenden rörande den fasta egendom som redovisas på naturvårdsfonden;

överflyttades från Fö till Ind ärenden rörande förenade fabriksverken.

Av departementsutredningen under tiden 1.3.1969—30.4.1970 avlämnade promemorior

Nr	Ärenden	Förslag om delegering till	Åtgärd
1969			
109	tillsättande av vissa kommunala läkartjänster, m. m.	socialstyrelsen alt. sjukvårdsstyrelse	prop. 1970: 42 (delvis)
110	förvaltning av biskopsgård	kammarkollegiet	
111	anmälan enligt 26 och 27 §§ vapenkungörelsen	vapenfrinämnden	
112	rätt att i näringsverksamhet använda vapen och vissa andra be-teckningar, m. m.	länsstyrelsen samt patent- och re-gistreringsverket	
1970			
113	frivillig tjänstgöring inom försva-ret	vederbörande militärmyndighet	
114	befrielse från skatt i vissa fall	riksskatteverket m. fl.	
115	bidrag till gatubyggnadskostnad	länsstyrelsen	
116	transport av militär personal	vederbörande försvarsgrenschef	
117	återanställning på aktiv stat inom krigsmakten	vederbörande militärmyndighet	
118	återanställning av entledigad ma-riningenjöraspirant	chefen för marinen	
119	tjänstledighet inom försvaret	vederbörande militärmyndighet	

Bilaga 3

Statsrådsprotokollens offentliggörande m. m.

I. Vissa bestämmelser

Rätten att ta del av och publicera innehållet i myndigheters handlingar är knuten till begreppet »allmänna handlingar» (86 § RF, 1 kap. 1 § och 2 kap. 1 § TF). En belysning av praxis i fråga om statsrådsprotokollens offentlighet förutsätter därför till en början att klarhet föreligger beträffande frågan när protokollen enligt gällande bestämmelser är att anse som allmänna handlingar.

a) Allmänna bestämmelser om protokoll i tryckfrihetsförordningen

Innebörden av begreppet allmän handling anges i 2 kap. 2—7 §§ TF. Enligt det grundläggande stadgandet i 2 § förstås sålunda med allmänna handlingar alla hos stats- eller kommunalmyndighet förvarade handlingar, vare sig de inkommit till myndigheten eller blivit där upprättade. Till statsmyndighet hänförs enligt 3 § bl. a. statsdepartementen och försvarets kommandoexpedition.

Beträffande frågan när handling är att anse som *upprättad* hos myndighet — och därmed får karaktären av allmän handling — lämnas bestämmelser i 5 och 6 §§. Såvitt angår protokoll och därmed jämförliga anteckningar gäller enligt 5 § andra st., att de skall anses upprättade då de av myndigheten *justerats* eller eljest blivit *färdigställda*.

Från denna regel föreligger enligt 6 § vissa undantag, avseende bl. a. dom eller annat myndighets beslut som enligt vad därom är stadgat skall avkunnas eller expedieras. I 6 § andra st. stadgas härom att dylika beslut samt protokoll och därmed jämförliga anteckningar, som hänför sig till sådant beslut, skall anses upprättade först då beslutet avkunnats eller *expedierats*.

Stadgandet torde vara att se mot bakgrunden av det förhållandet att beslut som fattats anses kunna i allmänhet av myndigheten ändras i såväl formellt som materiellt hänseende ända till dess expediering i förekommande fall skett (jfr JO 1961 s. 332).

Det må tilläggas att enligt den före år 1950 gällande tryckfrihetslagstiftningen förelåg motsvarighet till nu berörda undantagsstadgande endast i fråga om domstols beslut och protokollshandlingar; för alla övriga myndigheter var enligt denna äldre ordning justeringsdagen avgörande, även om expediering i föreskriven ordning skulle ske.

b) Bestämmelser om statsrådsprotokolls förande och om undertecknande av utgående expeditioner

Enligt § 9 RF skall protokoll föras i alla mål som förekommer hos Konungen i statsrådet. Särskilt protokoll skall föras över mål som angår rikets förhållande till främmande makt, om rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl kräver

målets hemlighållande. — Paragrafen innehåller vidare vissa föreskrifter om statsrådets skyldigheter att till protokollet anföra sina meningar.

Rörande underskrift eller justering av statsrådsprotokoll saknas bestämmelser. I fråga om protokoll i kommandomål — som enligt § 15 RF skall föras då beslutet avviker från departementschefens mening — finns däremot föreskrivet att protokollets riktighet skall besannas genom Konungens påskrift.

Vidare stadgas i 14 § departementsinstruktionen att protokoll i statsrådet skall föras för varje departement av den tjänsteman som expeditionschefen utser.

Beträffande underskrift av regeringsbeslut lämnas föreskrifter i § 38 RF. Härvid skiljer man mellan *dels* beslut som — för att bli gällande — skall vara underskrivna av Konungen och kontrasignerade av vederbörande föredragande, *dels* beslut som endast skall vara underskrivna av föredraganden. Till den förra gruppen hör dels vissa särskilt uppräknade handlingar, nämligen skrivelser och propositioner till riksdagen eller allmänt kyrkomöte, allmänna författningar samt fullmakter på ämbeten och tjänster, dels utgående expeditioner och befallningar i övrigt som Konungen bestämmer; föreskrifter härom har utfärdats i särskild kungörelse. Till den senare gruppen, där alltså endast föredragandens underskrift erfordras, hör alla övriga beslut i regeringsärenden.

I fråga om beslut som fattas av interimregering eller tillförordnad regering följer av bestämmelserna i §§ 39 och 43 RF att undertecknandet sker i annan ordning.

Enligt 2 § departementsinstruktionen ankommer det på vederbörande departement att expediera Kungl. Maj:ts beslut. Huvudman för sakområde skall enligt 11 § i instruktionen svara för att expeditionerna uppsättes i överensstämmelse med besluten.

Genom den partiella författningsreform som träder i kraft 1/1 1971 har jämkningsar av i huvudsak redaktionell natur skett i ovannämnda paragrafer i RF. Jämkningsarna berör ej grundbestämmelserna om förande av protokoll i statsrådet och om undertecknande av utfärdade beslut.

c) Bestämmelser om statsrådsprotokolls offentliggörande

Enligt 2 kap. 1 § TF får inskränkningar i principen om allmänna handlingars offentlighet ske endast på vissa angivna grunder. I samfällid lag skall noga anges de fall då enligt dessa grunder allmänna handlingar skall hållas hemliga. Fallen är angivna i 1937 års sekretesslag.

Frågan om statsrådsprotokolls hemlighållande behandlas i lagens 1 §, som skiljer mellan *dels* protokoll i ärenden som angår rikets förhållande till främmande makt, *dels* andra protokoll. Beträffande förstnämnda protokoll stadgas att de inte utan Konungens tillstånd får utlämnas tidigare än 50 år efter protokollets datum. För övriga protokoll gäller att de inte utan Konungens tillstånd får utlämnas tidigare än 2 år efter protokollets datum; dock att Konungen äger förordna att sådant protokoll ej får utlämnas förrän viss längre tid, högst 50 år, förflutit från dess datum.

Enligt tidigare gällande lagstiftning var sekretesstiden generellt 50 år. I det sakkunnigbetänkande som ligger till grund för 1937 års sekretesslag framhölls, att behov av sekretess för statsrådsprotokollen endast torde föreligga i ytterst ringa utsträckning och att man därför allvarligt övervägt att föreslå, att statsrådsprotokoll skulle omedelbart offentliggöras, där ej annat förordnades. Grunden till att de sakkunniga stannat för en 2-årig sekretesstid som det normala hade företrädesvis varit att, om omedelbar offentlighet blev regel, det kunde befaras att allmänhetens uppmärksamhet blev på ett ej önskvärt sätt inriktad på sådana ärenden i vilka förbud mot protokollets utlämnande meddelats (SOU 1935: 5 s. 48 o. f.).

I propositionen till 1937 års sekretesslag anfördes rörande huvudregeln om en tvåårig sekretesstid för de vanliga statsrådsprotokollen bl. a. följande (prop. 1937: 107 s. 40 o. f.):

Något egentligt behov av att dessa protokoll ställas till förfogande för det rena nyhetsintresset läser ej föreligga, då detta tillräckligt tillgodoses genom de utfärdade expeditionerna. I de undantagsfall då protokollen upptaga något utöver expeditionernas innehåll och i fall då sådana ej förekomma, torde det böra bero av Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall, huruvida offentliggörande omedelbart skall ske. En ytterligare förkortning av sekretesstiden, exempelvis till ett år, kunde väl ifrågasättas men vore i viss mån olägligt med hänsyn till protokollens granskning i konstitutionsutskottet.

I anledning av propositionen hemställdes i en motion vid 1937 års riksdag om sådan ändring av förslaget att utlämnande av statsrådsprotokoll ej måtte förvägras annat än i de fall då Konungen förordnade att sådant protokoll ej finge utlämnas förrän viss tid förflutit från dess datum. I utlåtande över motionen förklarade sig konstitutionsutskottet finna övervägande skäl tala för en viss sekretesstid med avseende å de vanliga statsrådsprotokollen samt tillstyrkte i detta avseende Kungl. Maj:ts förslag (KU 1937: 21). Förslaget antogs i denna del av riksdagen.

Frågan om revision av 1937 års sekretesslagstiftning har därefter vid olika tillfällen behandlats av riksdagen, oftast i samband med förslag om detaljändringar. I utlåtande över vissa vid 1957 års riksdag väckta motioner anförde konstitutionsutskottet att tiden nu borde vara inne för en närmare undersökning av frågan om revision av denna lagstiftning mot bakgrunden av de ändrade samhällsförhållandena och den erfarenhet som vunnits. Enligt utskottet borde vid en sådan revision också beaktas om och i vad mån dispens från sekretessbestämmelserna borde kunna medgivas i vidare utsträckning än vad som för det dåvarande var förhållandet. Med hänsyn till offentlighetens betydelse för vår konstitutionella rätt ansåg utskottet önskvärt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gav till känna vad utskottet sålunda och i övrigt anförde (KU 1957: 4). Utlåtandet godkändes av riksdagen.

I likalydande motioner vid 1960 års riksdag hemställdes om sådan ändring av 1 § sekretesslagen att de i statsrådet förda protokollen likställdes med andra allmänna handlingar. I motionerna framhölls bl. a. att bestämmelsen om tvåårssekretess måste betraktas som i hög grad föråldrad. Den byggde på föreställningen att protokollen innehöll redogörelse för i statsrådet hållna överläggningar; i verklig-

heten återgav protokollen emellertid närmast blott en registrering av fattade beslut. Det fanns enligt motionärerna så mycket mindre anledning att hemlighålla sådana protokoll som i huvudsak alla anföranden som fingerades ha hållits vid konseljerna publicerades, t. ex. i form av departementschefsanföranden i propositioner eller i utredningsdirektiv. Även konseljbesluten publicerades genomgående. Det betecknades i motionerna som otillfredsställande att regeringsmaktens avgöranden i en demokratisk stat principiellt skulle vara undandragna insyn, när offentlighetsprincipen tillämpades överallt eljest inom riksdagen, inom administrationen och i domstolsväsendet.

I utlåtande över motionerna erinrade konstitutionsutskottet om sitt uttalande år 1957 och framhöll att det i en till 1960 års riksdag avlåten proposition angående viss ändring av sekretesslagen uttalats, att en allmän översyn av sekretesslagstiftningen var avsedd att snart påbörjas. I avvaktan på resultatet av den bebadade utredningen hemställde utskottet att motionerna ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd (KU 1960: 4). Utlåtandet godkändes av riksdagen.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades i september 1960 sakkunniga för att verkställa översyn av lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet och därmed sammanhängande frågor. Enligt utredningsdirektiven borde riktmärket för utredningen vara att undantag från offentlighetsprincipen skulle ske endast där det oundgängligen påkallades av viktiga allmänna eller enskilda intressen. De sakkunniga, som antog benämningen offentlighetskommittén, avgav i december 1966 betänkande med lagförslag i ämnet (SOU 1966: 60). Förslaget utformades enligt den metoden att sekretessreglerna indelades efter de olika sekretessintressena och ej — som i nuvarande sekretesslag — efter olika myndigheters verksamhetsområden och olika typer av handlingar. I enlighet härmed innehöll förslaget ej heller någon specialregel för statsrådsprotokoll.

Efter remissbehandling av offentlighetskommitténs betänkande har år 1969 nya sakkunniga tillkallats för ytterligare utredning av frågorna om offentlighet och sekretess beträffande allmänna handlingar.

II. Anteckningar rörande praxis

Anteckningarna grundar sig på iakttagelser vid genomgång av statsrådsprotokollen för år 1969 samt, i vissa delar, på uppgifter som i anledning av framställda frågor lämnats till statsrådsberedningen av expeditionscheferna i finans-, inrikes- och socialdepartementen.

1. Protokollens uppställning

Protokoll förs för varje departement och varje konseljdag. Protokollet inleds med förteckning över de närvarande samt uppgift om vem eller vilka som är föredragande. Därefter antecknas följande (med smärre formella variationer): »I enlighet med föredragandens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda behagar Hans Majestät Konungen uti ärendena nr 0—00 fatta det beslut, som vid varje ärende antecknats, och tillika föreskriva om den expediering som av beslutet

framgår.» Sista satsen (»och tillika föreskriva — — — av beslutet framgår») förekommer dock ej i alla departement; den synes t. ex. under år 1969 aldrig förekomma i inrikesdepartementet och under större delen av året ej heller i socialdepartementet.

Efter nu nämnda ingress, som tecknas på protokollets första sida, följer de olika ärendena, upptagna på separata handlingar, var och en åsatta visst nummer. Dessa handlingar (protokollsexemplar) utgörs, i de fall då utgående expedition skall underskrivas i den ordning § 38 RF stadgar (d. v. s. av Konungen och/eller föredragande departementschef), av kopior av expeditionerna med utsatta adressater. I övrigt utgörs protokollsexemplaren av fristående handlingar, innehållande uppgifter om ärendets beskaffenhet och meddelat beslut (utan att handlingen under-tecknats). Dessa handlingar brukar — ehuru i varierande utsträckning — åsättas beteckningen »statsrådsprotokoll». Som exempel på vanliga ärenden som tas upp på sådana handlingar kan nämnas utfärdandet av författningar (därvid själva författningen fogas som bilaga, vilken underskrivs av Konungen och departementschefen), avlåtande av propositioner, bemyndigande för departementschef att tillkalla sakkunniga m. m., vissa personalfrågor inom departementen avseende tjänstgöringsförhållanden, tilldelning av medaljer o. d. samt frågor om medelsanvisning, t. ex. för representation och andra extra utgifter.

På protokollets sista sida antecknas därefter »Vid protokollet», varunder protokollföraren tecknar sitt namn.

Protokollet för varje konseljdag genomdras med snören, som sammanhålls med lacksigill. Protokollen för en eller flera månader sammanbinds senare.

2. *Protokollens justering (färdigställande)*

Ordet »justering» synes inte i praxis eller i bestämmelserna rörande statsrådsprotokoll användas som teknisk term för att utmärka protokollets färdigställande enligt TF. I fortsättningen används emellertid för enkelhetens skull termen i denna betydelse.

Under protokollförarens namn på protokollets sista sida skrivs med bläck ordet »Expedieras» och därunder tecknar Konungen sitt namn. Längre ned på sidan tecknar föredragande departementschefen sitt namn.

De tre tillfrågade expeditionscheferna har uppgett att protokollet anses i dess helhet justerat först när såväl departementschefen som Konungen under-tecknat protokollet. Två av expeditionscheferna framhåller att de särskilda ärendena anses »justerade» när vederbörande chefstjänsteman signerat koncepten till utgående expeditioner. Den tredje anser så vara fallet först när expeditionen underskrivs. I anslutning härtill sägs att protokollet faktiskt, ehuru ej formellt, kan anses justerat i vissa ärenden redan innan »slutjusteringen».

I fråga om den tid som brukar åtgå innan protokollet blir underskrivet av departementschefen och Konungen uppges att tiden i regel uppgår till, i ett av departementen omkring 14 dagar och i de två övriga till inom 2 månader respektive mellan 2 och 3 månader.

3. Expedieringen av protokollförda beslut

I de fall då underskriven expedition skall utgå framgår, som förut sagts, adressaten av protokollsexemplaret. Om därjämte — vilket i allmänhet är fallet — avskrifter av expeditionen skall tillställas myndigheter och andra antecknas detta efter texten (»Avskrift till — — —»). I de fall åter då särskilt underskriven expedition ej skall utgå (utan där endast protokollsutdrag kan ifrågakomma) antecknas i förekommande fall efter texten i vad mån expediering av sådana utdrag skall ske (»Utdrag till — — —»). Undantagsvis kan dock förekomma att föreskrift om sådan expediering lämnas i själva beslutet (vilket enligt uppgift var den vanliga ordningen tidigare).

Expeditioner som underskrivs i den ordning § 38 RF stadgar samt avskrifter av sådana expeditioner ävensom protokollsutdrag uppges i regel tillställas vederbörande redan omkring någon vecka efter konseljen. En av expeditionscheferna tillägger att längre tid, 1 à 1½ månad, i allmänhet åtgår för expeditioner i speciella grupper ärenden, t. ex. regleringsbrev.

I anslutning till de sålunda lämnade uppgifterna kan antecknas att utskottet i föregående års granskningsmemorial lämnat en redovisning av expeditionstiderna för regleringsbrev för budgetåret 1968/69. Av redovisningen framgick att 102 av de 195 regleringsbrev expedierats först efter budgetårets början och att förseningen i sex fall uppgått till eller överskridit en månad. Granskningen gav utskottet anledning att peka på det önskvärda i att åtgärder vidtogs för att förkorta expeditionstiderna (KU 1969: 18 s. 10).

Som ett annat exempel på försenad expedition kan antecknas följande under innevarande år inträffat fall. I Kungl. Maj:ts proposition den 20 mars 1970 nr 103 om riktlinjer för en partiell omorganisation av den statliga länsförvaltningen — avseende bl. a. förstärkning av förvaltningsrättsskipningen i länen — framhölls att Kungl. Maj:t förut samma dag på föredragning av chefen för justitiedepartementet beslutat remiss till lagrådet av förslag till en reform av förvaltningsrättsskipningen i kammarrätten och regeringsrätten som innebar betydande förändringar i dessa avseenden. I propositionen åberopades denna reform som särskilt skäl för den föreslagna förstärkningen av förvaltningsrättsskipningen på länsplanet. Ännu i slutet av april synes emellertid lagrådsremissen av det åberopade reformförslaget inte ha expedierats eller eljest varit tillgänglig.

Det bör noteras att särskild undersökning rörande förekomsten av längre expeditionstider i olika ärendegrupper ej företagits vid årets granskning av statsrådsprotokollen.

4. Förordnande om offentliggörande av protokollen (hävande av 2-årssekretessen)

I vissa ärenden, där expedition som underskrivs i den ordning § 38 RF stadgar ej utgår, meddelas i beslutet särskild föreskrift om att protokollet i ärendet får »omedelbart offentliggöras» (stundom utsluts ordet »omedelbart»; enligt uppgift avses dock härmed ingen saklig skillnad).

Förekomsten av sådant medgivande synes variera såväl mellan departementen som inom ett och samma departement. I anslutning till vissa konkreta fall, där föreskrift om offentliggörande ej lämnats, har som orsak till förhållandet uppgetts antingen — i ett ärende angående bemyndigande för departementschef att tillkalla sakkunniga — att något departementschefsanförande rörande utredningsdirektiv ej antecknats till protokollet, varvid ansågs att offentliggörande borde ske först då bemyndigandet begagnades, eller också att expediering av protokollsutdrag skulle ske, vid vilket förhållande föreskrift om offentliggörande ansågs obehövt.

För att belysa den skiftande praxis i ärenden som sålunda diskuterats kan i korthet anföras följande exempel:

I. Ärenden vari förekommit varken departementschefsanförande angående utredningsdirektiv eller föreskrift om expediering

a) Föreskrift om offentliggörande:

Bemyndigande för departementschef att tillkalla sakkunniga för viss översyn av den indirekta beskattningen (Fi 21/3 1969 nr 39).

b) Ingen föreskrift om offentliggörande:

Bemyndigande för departementschef att tillkalla utredningsman för översyn av vissa bestämmelser i förordningarna angående stadshypoteks- och landshypoteksinstitutionernas verksamhet (Fi 18/4 1969 nr 36).

II. Ärenden vari ej förekommit departementschefsanförande men däremot föreskrift om expediering

a) Föreskrift om offentliggörande:

1) Beslut om tillsättande av en kommission för undersökning av vissa förhållanden rörande affärsbankernas handläggning av valutaärenden (Fi 21/8 1969 nr A 10).

2) Bemyndigande för departementschef att tillkalla sakkunniga med uppdrag att upprätta dispositionsplan för viss del av Nedre Norrmalm (K 19/9 1969 nr 9).

b) Ingen föreskrift om offentliggörande:

1) Beslut om tillsättande av organisationskommitté med uppdrag att förbereda bildande av ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet inom rationaliseringsområdet (Fi 3/7 1969 nr A 32 a).

2) Bemyndigande för departementschef att tillkalla sakkunniga för översyn av prissättningssystemet för mjölk och mjölkprodukter m. m. (Jo 25/4 1969 nr 57).

III. Ärenden vari förekommit såväl departementschefsanförande som föreskrift om expediering

a) Föreskrift om offentliggörande:

1) Beslut om utvidgning av uppdrag för förhandlingsutredningen att avse jämväl frågan om statens avtalsverks organisation m. m. (Fi 18/7 1969 nr B 20).

2) Beslut om utvidgning av uppdrag för vissa sakkunniga att avse jämväl frågan om kontrollen av miljöfarliga produkter m. m. (Jo 23/5 1969 nr 65).

b) Ingen föreskrift om offentliggörande:

1) Godkännande av skriftväxling med Tanzania, Indien och Pakistan angående lindring av amorteringsvillkoren för vissa utvecklingskrediter (Fi 18/4 1969 nr 31—33).

2) Bemyndigande för departementschef att tillkalla sakkunniga för utredning om flyttning av statlig verksamhet från stockholmsområdet (Fi 13/6 1969 nr 107).

Som exempel på föreskrift som synes kunna — beroende på framtida omständigheter — innefatta *antingen ett hävande eller en förlängning av 2-årssekretessen* kan anföras följande. Kungl. Maj:t beslöt uppdra åt vissa personer att i anslutning till läkemedelsförsörjningsutredningens arbete uppta förhandlingar rörande vissa organisationsfrågor som kunde aktualiseras genom utredningens arbete. På protokollsexemplaret antecknades efter texten att utdrag skulle expedieras till de ifrågasvarande personerna och till departementens organisationsavdelning »men får i övrigt ej utlämnas till eller delges obehörig innan läkemedelsförsörjningsutredningen slutfört sitt arbete» (S 11/4 1969 nr 38). På förfrågan hur anteckningen tillkommit har uppgetts att den formulerats i samråd med statsrådsberedningen; den vore att se mot bakgrunden av lokutionen i protokollsingressen att Konungen fattat »det beslut som vid varje ärende antecknats». Innebörden av anteckningen sades vara att »ärendet t. v. omfattades av 2-årssekretessen». — Enligt senare beslut medgav Kungl. Maj:t att statsrådsprotokollet i nämnda ärende fick offentliggöras (S 19/9 1969 nr 23).

Rörande frågan om betydelsen ur sekretessynpunkt av att *expediering* skall ske föreligger ett uttalande i *de av statsrådsberedningen år 1968 utfärdade skrivanvisningarna* för statsdepartementen. I samband med fråga om vad protokollsutdrag bör innehålla framhålls i anvisningarna att det är onödigt att i själva protokollet införa särskild föreskrift om att viss expediering skall ske, eftersom det i protokollsingressen sägs att Konungen behagar »tillika föreskriva om den expediering som av beslutet framgår». Därefter heter det i anvisningarna (blad 9: 29): »Kungl. Maj:ts föreskrift om expedieringen får anses innefatta beslut om omedelbart offentliggörande av protokollet i ärendet. Om däremot föreskrift om expediering inte ges, t. ex. vid bemyndigande att tillsätta utredning, måste uttryckligen medges att protokollet får offentliggöras omedelbart».

Som förut nämnts används berörda formulering i protokollsingressen ej hos inrikesdepartementet och ej heller (under större delen av år 1969) hos socialdepartementet. Enligt expeditionschefen i sistnämnda departement innebär ett införande i ingressen av denna formulering ingen saklig ändring. Expeditionschefen i finansdepartementet anser att expediering av beslut i ett ärende inte kan anses medföra

att protokollet i ärendet blir offentligt. De båda övriga tillfrågade expeditionscheferna ger däremot uttryck för uppfattningen att föreskrift om expediering (av såväl underskrivna expeditioner som avskrifter och protokollsutdrag) får, i enlighet med statsrådsberedningens anvisningar, anses medföra att också protokollssekretessen hävs, i varje fall om protokollet ej innehåller annat än expeditionen.

5. *Vissa spörsmål som aktualiseras*

Iakttagelserna rörande praxis aktualiserar vissa frågor, som synes förtjäna närmare övervägande. Det är härvid två spörsmål som träder i förgrunden, nämligen dels frågan om ordningen för protokollsjusteringen med hänsyn till att expedieringen av protokollförda beslut i allmänhet synes ske redan innan protokollet justerats, dels frågan om i vilken utsträckning färdigställda protokoll är eller bör vara offentliga.

a) *Frågan om protokollsjusteringen*

Tryckfrihetsförordningen utgår från att protokoll först justeras (färdigställs) och att expediering i förekommande fall sker senare. Protokollet blir inte allmän handling förrän justering skett eller, i vissa fall, expediering ägt rum. Intill dess protokollet i enlighet härmed blir allmän handling anses myndigheten i allmänhet kunna ändra sitt beslut. Ett vid sammanträde fattat beslut är alltså preliminärt och blir definitivt först när protokollet justerats eller expediering därefter skett. Att expediera utdrag av protokoll, som ännu ej justerats, har också av JO betecknats som felaktigt (JO 1961 s. 332).

Hinder möter emellertid inte — då det är fråga om beslut i ärende, vars expediering inte lämpligen kan anstå till dess protokollet i dess helhet hinner färdigställas — att myndigheten redan vid sammanträdet beslutar att protokollet i det ifrågasvarande ärendet skall anses omedelbart justerat. Denna ordning torde också ofta tillämpas inom förvaltningen.

Beträffande statsrådsprotokollens justering — varom bestämmelser saknas — har uppgetts att det enligt gammal praxis anses att protokollet skall justeras såväl av föredragande departementschefen som av Konungen. Denna justering av protokollet i dess helhet synes i stor utsträckning inte komma till stånd förrän ganska lång tid, ofta flera månader, efter konseljerna. Redan dessförinnan — någon vecka efter konseljerna — synes i regel expediering av protokollförda beslut äga rum antingen i form av fristående expeditioner som undertecknas i den ordning § 38 RF stadgar eller i form av protokollsutdrag.

Som nyss nämnts möter i och för sig inte något hinder mot att verkställa expediering innan protokollet i dess helhet hunnit justeras. I sådana fall torde dock erfordras att protokollet dessförinnan justerats såvitt angår de ifrågasvarande ärendena. I praxis synes emellertid aldrig förekomma att det vid konseljerna beslutas att protokollet i vissa särskilda ärenden skall anses omedelbart justerat. Med utgångspunkt från att justeringen skall verkställas av såväl departementschefen som Konungen torde däremot kunna hävdas att — i de fall då utgående expedition undertecknas av dem båda och detta sker innan protokollet i dess helhet hunnit

uppsättas — protokollet i dessa ärenden får anses justerat i samband med expedieringen, om protokollet överensstämmer med den utgående expeditionen. I de fall åter, då expediering skall ske genom expedition som undertecknas av departementschefen eller genom protokollsutdrag, synes denna expediering — i enlighet med det nyssnämnda JO-uttalandet — ej böra ifrågakomma förrän protokollet också i berörda ärenden justerats enligt gällande ordning.

Nu tillämpad praxis i fråga om expediering av protokollförda beslut innan statsrådsprotokollet i vederbörliga delar justerats enligt den ordning som uppges gälla synes följaktligen i viss utsträckning stå i mindre god överensstämmelse med grunderna för tryckfrihetsförordningens bestämmelser och komma i konflikt med ovan nämnda JO-uttalande. Förfarandet innebär att expediering sker av beslut, som ännu inte i vederbörlig ordning granskats och godkänts och som därmed i princip torde kunna återkallas eller ändras av regeringen. Genom expedieringsförfarandet synes emellertid denna möjlighet i praktiken gå förlorad.

Formellt rättsligt kan olika praktiska metoder väljas för att undvika nu berörda förhållande, t. ex. genom att protokollet i vissa ärenden redan vid konseljen förklaras omedelbart justerat, genom att den nu tillämpade ordningen för protokolljusteringen generellt ändras eller genom att införa särskilt justeringsförfarande i fråga om beslut som anses böra expedieras innan protokollet i dess helhet hinner justeras. Frågan om hur justeringen av statsrådsprotokollen lämpligen bör äga rum — och därmed hur kontrollen över vad som beslutas vid konselj bör utövas — synes emellertid i första hand vara att bedöma från politiska synpunkter.

b) *Frågan om protokollens offentlighörande*

Enligt nuvarande regler i 1937 års sekretesslag är statsrådsprotokollen — i andra ärenden än sådana som angår rikets förhållande till främmande makt — i princip underkastad sekretess under 2 år. Det har vid flera tillfällen hävdats att denna ordning borde ändras och att statsrådsprotokollen borde — såsom är fallet med andra myndigheters handlingar — i princip vara offentliga.

Spörsmålet har ansetts böra övervägas i samband med en allmän översyn av sekretesslagen. En sådan översyn har verkställts av offentlighetskommittén, vars förslag emellertid inte ansetts kunna läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Nya sakkunniga har år 1969 tillkallats för ytterligare utredning av hithörande problem. Frågan om en allmän revision av 1937 års lag synes därmed ha ställts på framtiden.

Med stöd av gällande bestämmelser i sekretesslagen äger emellertid Kungl. Maj:t besluta om hävande av 2-årssekretessen och kan sålunda medge att statsrådsprotokoll får omedelbart offentliggöras. Sådant medgivande lämnas också i viss begränsad utsträckning genom uttrycklig föreskrift i de särskilda ärendena.

Beträffande frågan i vilken utsträckning statsrådsprotokollen enligt nuvarande praxis omfattas av 2-årssekretessen synes råda delade meningar. Dels kan hävdas att sekretessen gäller utom i de fall då regeringen — såsom stundom sker — uttryckligen föreskriver att protokollet får omedelbart offentliggöras. Dels kan göras gällande — såsom skett i statsrådsberedningens skrivanvisningar för departementen

— att sekretessen får anses hävd genom att föreskrift lämnas om att expediering av protokollfört beslut skall utgå till myndighet eller annan utom departementen. Enligt den förstnämnda meningen skulle statsrådsprotokollen i det stora flertalet ärenden omfattas av sekretessen; enligt den senare skulle däremot protokollen i flertalet ärenden vara offentliga.

Mot den sistnämnda uppfattningen synes bl. a. kunna invändas att frågan huruvida och i vilken utsträckning expediering av visst konseljbeslut bör ske är att bedöma efter principiellt andra grunder än som gäller beträffande spörsmålet om protokollssekretessen bör hävas eller ej. I praxis lämnas också i åtskilliga fall uttrycklig föreskrift om att protokoll får offentliggöras även i de fall där expediering av beslutet skall ske. Frågan om expedieringens betydelse för protokollssekretessen synes också av departementstjänstemännen uppfattas på olika sätt.

I enlighet med statsrådsberedningens berörda uttalande synes sakligt sett inte finnas anledning att — annat än undantagsvis — hålla statsrådsprotokollen hemliga i de fall då expediering av besluten sker. Dessa fall utgör det helt övervägande antalet ärenden som för närvarande beslutas i konselj. Återstående ärenden — i vilka någon expediering av protokollsutdrag sålunda ej äger rum — begränsar sig till vissa grupper där något sekretessintresse ej alls eller i varje fall ytterligt sällan torde göra sig gällande, såsom t. ex. protokoll rörande utfärdande av allmänna författningar, rörande vissa bemyndiganden för departementschefer, rörande vissa personalfrågor och frågor om medelsanvisningar inom departementens verksamhetsområden. Anser man — i enlighet med den uppfattning som deklarerats i statsrådsberedningens anvisningar — att protokollen i princip bör offentliggöras i alla de fall då expeditioner av besluten utfärdas, synes därför knappast finnas anledning att göra annat bedömande beträffande protokollen i övrigt.

Med hänsyn till protokollens nuvarande uppställning torde förordnande om protokollens offentliggörande enligt det nu sagda kunna ske genom att man i ingressen till protokollen generellt föreskriver att protokollen i de med vissa nummer angivna ärenden, i vilka beslut fattas, får offentliggöras omedelbart. Beträffande de ärenden, där det undantagsvis kan finnas anledning att behålla 2-årssekretessen eller förordna om sekretess under viss annan tid, torde lämpligen kunna föras särskilt protokoll vid sidan av det s. k. 50-årsprotokollet. Genom tillägget i protokollsingressen skulle man undvika den oklarhet som nu synes föreligga beträffande frågan i vilken utsträckning statsrådsprotokollen omfattas av sekretess eller ej, en oklarhet som under alla omständigheter torde vara angeläget att undanröja. Genom att beträffande de vanliga statsrådsprotokollen föra dels ett öppet, dels ett sekretessbelagt protokoll skulle vidare kunna undvikas den farhåga för olämpliga efterforskningar rörande sekretessbelagda ärenden, som i samband med 1937 års lagstiftning anfördes som ett argument för införande av regeln om 2-årssekretessen. Men framför allt skulle man med nu antydda omläggning av praxis i fråga om statsrådsprotokollens offentliggörande vinna att protokollen — inom ramen för gällande lagstiftning — blir i realiteten i princip offentliga och att därmed likställighet i detta

hänseende nås mellan regeringen och rikets myndigheter i övrigt. Inskränkning i offentligheten skulle sålunda förekomma endast på de grunder som anges i TF.

Det kan tilläggas att — om man skulle anse att föreskrift om expediering innebär att sekretessen hävs — statsrådsprotokollen i dess nuvarande skick skulle innehålla ett stort antal offentliga och ett mindre antal hemliga protokoll, sammanblandade med varandra. Enligt 2 kap. 8 § TF skall allmän handling, som ej är hemlig, tillhandahållas den som för läsning eller avskrivning på stället önskar ta del därav. Denna grundlagsföreskrift torde emellertid av praktiska skäl i stor utsträckning ej kunna iakttas med hänsyn till protokollens delvis hemliga, delvis offentliga karaktär. Med nu tillämpad praxis i fråga om protokollens förande och sammanbindning synes följaktligen offentlighetsprincipen i ett väsentligt hänseende inte kunna tillämpas beträffande statsrådsprotokoll som förklaras vara offentliga.

Det har i lagstiftningssammanhang sagts att frågan om statsrådsprotokollens offentliggörande torde sakna nämnvärd betydelse ur informationssynpunkt, eftersom nyhetsintresset tillräckligt tillgodosågs genom de utfärdade expeditionerna; det har också framhållits att konseljbesluten genomgående publiceras. Med anledning härav bör noteras att det förekommer vissa grupper konseljärenden, i vilka någon expedition ej sker utanför departementen. I vilken utsträckning konseljbesluten tillhandahålls för publicering avser ett ämne som inte gjorts till föremål för närmare utredning vid innevarande års granskning av statsrådsprotokollen.

*Bilaga 4***Dröjsmål med remissbehandlingen av partsärenden****Vissa bestämmelser m. m.**

I Kungl. Maj:ts cirkulär den 5 juni 1931 ang. remissers verkställande och besvarande lämnas vissa allmänna föreskrifter om remissförfarandet hos de statliga förvaltningsmyndigheterna. Bl. a. föreskrivs i cirkuläret att remissvar alltid skall avges så skyndsamt förhållandena det medger samt att det åligger vederbörande befattningshavare att genom påminnelser eller eljest tillse att remissvar inkommer inom föreskriven tid eller, där tid för svars avgivande ej är utsatt i remissbeslutet, inom skälig tid efter beslutets dag.

I besvärssakkunnigas förslag till lag om förvaltningsförfarandet (SOU 1964: 27) intogs föreskrift om skyldighet för beslutsmyndighet att vaka över att utredningen ej onödigt fördröjdes, varjämte stadgades att begärt remissyttrande skulle, därest hinder ej mötte, avges utan dröjsmål.

I det förslag till förvaltningslag, som utarbetats inom justitiedepartementet (SOU 1968: 27), har intagits föreskrift att remissbeslut skall, om det ej är obehövt, innehålla uppgift bl. a. om den tid, inom vilken svar önskas. I motiven framhålls bl. a. följande: Den tid inom vilken svar önskas bör i stor utsträckning anges; detta kan ske antingen i det individuella ärendet eller generellt för vissa typer av ärenden. Remissmyndigheterna får inte utan vidare låta remissärenden komma i efterhand i förhållande till de ärenden, som de själva har att avgöra. Och för beslutsmyndigheterna gäller att de inte får passivt vänta på att remissvaren kommer in. Kommer inte svar inom den tid som angetts eller som eljest synes skälig, bör beslutsmyndigheten genom påminnelser m. m. söka påskynda handläggningen.

Vissa tidigare iakttagelser och uttalanden

I 1967 års granskningsmemorial redovisade utskottet ett antal ärenden, vari förekommit betydande dröjsmål med avgivandet av begärda remissyttranden (c:a 8 mån.—1½ år). Utskottet uttalade att handläggningen fick anses otillfredsställande och att det ålåg departementen att tillse, att remissvar avgavs utan onödigt dröjsmål (KU 1967: 34 s. 9).

I 1968 års granskningsmemorial lämnade utskottet redogörelse för en mer systematisk företagen undersökning av praxis i fråga om remisstider. Utskottet framhöll att remissvar i det stora flertalet fall syntes avges inom någon månad, en tid som utskottet också fann i allmänhet tillgodose tillbörliga krav på skyndsambhet. Emellertid syntes det även förekomma, framhöll utskottet vidare, att remissvar dröjde avsevärd, stundom mycket avsevärd tid utan att dröjsmålen syntes påkallade av ärendenas beskaffenhet. Vad därutinnan iakttagits gav utskottet anledning framhålla vikten av att effektiv tillsyn skedde från departementens sida över att remissvar

avgavs inom skäligen tid. Utskottet ifrågasatte också om inte — till skillnad från vad som syntes vara gällande praxis — viss efter omständigheterna avpassad tid för remissvars avgivande mera regelmässigt borde anges i remissbesluten.

De iakttagelser som låg till grund för utskottets uttalanden redovisades i en vid memorialet fogad bilaga (bilaga 3). Däri anfördes bl. a. följande:

Vid remissbehandlingen av ansöknings- och besvärssärenden hos Kungl. Maj:t synes viss tid för avgivande av infordrat yttrande i allmänhet ej anges eller eljest någon tidsbestämning förekomma. Vid granskningen har sålunda endast i fråga om någon enskilda ärendegrupp kunnat iakttagas att viss tid för remissvar stundom utsatts; i sådana fall har emellertid någon tid ej angetts i därefter följande remisser. Rent undantagsvis har förekommit att remissbeslut innehållit anmärkning att yttrandet förväntas »skyndsamt» e. d.

Rörande den tid som åtgått för infordrade remissvar har vid granskningen av statsrådsprotokollen och handlingarna i enskilda ärenden erhållits som allmänt intryck att svar i det stora flertalet fall avgetts omkring någon månad efter remissens mottagande. Detta intryck har bestyrkts vid en företagen stickprovsundersökning. Med ledning av protokollens uppgifter verkställdes härvid en beräkning av tiden för remissvar i vissa grupper ärenden, som avgjorts under en månadsperiod. Vid beräkningen, som omfattade alla departement utom tre och tillhoppa omkring 300 remissvar, uppdelades svaren i två grupper, den ena avseende remissvar som understeg ½ år och den andra avseende svar som dröjt längre.

Remissvaren i den förstnämnda gruppen befanns utgöra drygt 90 % av undersökningsmaterialet. Den genomsnittliga remisstiden för denna grupp utgjorde omkring 1½ månad; gränsvärdena varierade här från remissvar å någon dag till tider upp till ½ år.

Den andra gruppen utgjorde alltså knappt 10 % av undersökningsmaterialet och avsåg remisstider å ½ år eller mer. I det helt övervägande antalet fall uppgick remisstiderna inom denna grupp till ½—1 år.

På grundval av stickprovsundersökningen och de allmänna iakttagelserna torde — i betraktande av den stora mängd ärenden som förekommer inom departementen — det totala antalet fall där tiden för remissvar avsevärt överstigit den förut angivna genomsnittstiden å omkring 1½ månad vara alltför stort för att en närmare beräkning härav skulle vara möjlig genomföra. Även om endast remisstider å ½ år eller mer beaktas, synes antalet sådana fall per år snarare över- än understiga tusentalet.

För att med praktiska fall något belysa spørsmålet om remisstidernas längd har en närmare genomgång skett av ett antal ärenden där tiden för remissvar uppgått till 1 år eller mer och sålunda varit exceptionellt lång. Vid redovisningen härav har endast medtagits sådana fall där förelupna dröjsmål, såvitt av handlingarna framgår, ej i och för sig syntes betingade av ärendenas svårighetsgrad eller beskaffenhet i övrigt. Av utrymmesskäl har endast kortfattade uppgifter rörande de olika ärendena ansetts kunna ifrågakomma.

Av de 25 fall som redovisats har tiden för avgivande av det begärda remissvaret — som i regel ej omfattat mer än knappt ½ sida — uppgått i 9 fall till 1—1½ år, i 9 fall till 1½—2 år och i 7 fall till mellan 2 och 3 år.

Iakttagelser vid 1970 års granskning

Granskningen har grundats på statsrådsprotokollen för som regel två kvartal i åtta av departementen. Utan att särskild statistisk bearbetning skett har vid gransk-

ningen erhållits som allmänt intryck att remissvar i det stora flertalet fall avgetts inom en eller annan månad efter remissernas mottagande. Tidigare iakttagelser härutinnan har alltså bekräftats.

Liksom vid tidigare granskningar har emellertid också iakttagits att den i allmänhet tillämpade remisstiden i vissa fall avsevärt överskridits. Antalet fall där viss myndighet dröjt med sitt remissvar mer än t. ex. ½ år har befunnits alltför stort för att en närmare beräkning och granskning av alla sådana fall varit möjlig att genomföra. I stället har granskningen inriktats på fall där remisstiden uppgått till omkring 1 år eller mer och således varit exceptionellt lång. Vid den stickprovsvisa granskning som skett har härvid ett 50-tal sådana fall noterats. Ett urval av dessa, avseende remisstider på över 1 år, redovisas i efterföljande tablå. Härvid har ej medtagits fall där, såvitt framgår av handlingarna, dröjsmålet med remissvaret kan ha haft sin grund i ärendets speciella vidlyftighet eller annan särskild omständighet. Remissvaren i de redovisade ärendena har som regel ej upptagit mer än ½ sida, ofta blott ett par rader. Liksom förut har av utrymmesskäl endast kortfattade uppgifter om de olika ärendena ansetts kunna ifrågakomma.

Av redovisningen framgår att flertalet av ärendena (16 st.) avsett besvär över beslut ang. byggnadsplanering o. d., vilka ärenden handlagts inom kommunikationsdepartementet (fr. o. m. 1/7 1969 civildepartementet). I dessa fall avser dröjsmålen med remissvar huvudsakligen statens planverk (12 st.). I övrigt är dröjsmålen fördelade mellan länsstyrelser (4 st.) och olika centrala ämbetsverk (4 st.).

I tablån har särskilt angetts de fall där remissbesluten innehållit uppgift om viss tid för avgivande av svar. Som framgår av tablån har så endast skett i fråga om remisser till länsstyrelse i planärenden som handlagts inom kommunikationsdepartementet. Inte i alla sådana fall har dock tid utsatts. I övriga redovisade ärenden, som handlagts inom andra departement, har någon tid för remissvar över huvud taget ej utsatts, vare sig i remisser till länsstyrelse eller till ämbetsverk.

Vad nu sagts och i övrigt vid granskningen iakttagits rörande praxis i fråga om utsättande av tid för remissvar överensstämmer med den år 1968 gjorda allmänna iakttagelsen att det endast är i fråga om vissa enstaka ärendegrupper som remisserna brukar innehålla uppgift om tid för avgivande av svar. Även om man inom en del arbetsenheter synes ha börjat tillämpa detta förfarande i ökad utsträckning, synes praxis i stort sett alltjämt kunna sägas vara att dylika tider ej utsätts.

I fråga om det praktiska värdet av att utsätta tid för remissvar kan av tablån utläsas, att i de fall så skett i remisser till länsstyrelser har remissvaren i allmänhet också avgetts inom i stort sett den tid å 2 mån. som utsatts. I de ärenden av enahanda beskaffenhet, där länsstyrelseremisserna däremot ej angett viss remisstid, har svaren i flera fall dröjt avsevärt längre eller 1—2 år (ex. 2, 6 och 18).

Uppgifterna i tablån synes vidare aktualisera frågan om den kontroll som utövas över att remissvar avges inom utsatt eller eljest skäligen tid. Det framgår sålunda att av de ärenden, där remisstid å 2 mån. utsatts, svaren i några av fallen dröjt avsevärt längre, upp till mer än 1 år (ex. 4, 5 och 11). Såvitt framgår av handlingarna har remissmyndigheterna i dessa fall ej erhållit någon påminnelse om att remisstiden överskridits; ej heller synes anstånd med svarets avgivande ha begärts

och medgivits. I fråga om övriga fall, där alltså viss remisstid ej utsatts, synes man ej heller ha vidtagit några åtgärder för att påskynda remissbehandlingen. Det kan härvid erinras om ex. 4 i tablån, där en klagande — som tydligen hade fullt fog för sina besvär — efter 7 månaders handläggning hos en myndighet, som bort svara inom 2 mån., påminde om sitt ärende utan att åtgärd synes ha vidtagits för att påskynda handläggningen hos därpå följande remissinstans, som i sin tur låg på ärendet över 1 år. Enligt från vissa departement inhämtade upplysningar synes fasta rutiner för påminnelser om remissvar inte tillämpas; i allmänhet synes praxis vara att man påminner om parten själv låter sig avhöra eller eljest när särskilt lång tid förflutit.

Vad särskilt angår frågan om tidsutdräkten för remissvar från statens planverk — större delen av de i tablån redovisade ärendena avser, som sagt, denna myndighet — må tilläggas att riksdagens revisorer med skrivelse den 26 februari 1970 till chefen för civildepartementet överlämnat en granskningspromemoria ang. arbetsbalansen på verkets planbyrå. Av promemorian framgår att handläggningstiden per ärende — som enligt verkets bedömning normalt bör vara 3 mån. — i genomsnitt uppgår till 7 mån., ehuru avsevärt längre tider i åtskilliga fall förekommer. Som orsak har angetts att verket vid dess inrättande 1/7 1967 fått överta en betydande arbetsbalans från byggnadsstyrelsen; på verkets planbyrå, där ärendena till c:a 80 % utgörs av besvärärenden, var balansen per 1/7 1967 sålunda 410 ärenden. Per 1/7 1969 hade balansen stigit till 495 ärenden. Det hade från planverkets sida framhållits bl. a. att ärendena ofta var i ofullständigt skick och därför krävde omfattande kompletterande utredningar samt att personalstyrkan var otillräcklig. Man hade begärt personalförstärkning och avsåg därjämte att utge vissa anvisningar för att förbättra handläggningen av plan- och byggnadsärenden hos kommuner och länsorgan. I granskningspromemorian framhölls att arbetsbalansen därjämte torde kunna nedbringas genom större restriktivitet i fråga om remisser till planverket; under erinran om vissa tidigare uttalanden av konstitutionsutskottet rörande angelägenheten av att undvika onödiga remisser framhölls därvid att åtskilliga besvär i plan- och byggnadsfrågor avsåg fall av tämligen enkel och likartad beskaffenhet och att remiss till planverket i sådana fall knappast syntes erforderlig. Enligt promemorian var den av planverket beräknade normala remisstiden på 3 mån. alltför lång; allmänheten hade ett berättigat intresse av att ärenden som gällde byggnadsverksamheten, i vilka ekonomiska intressen vanligen spelade stor roll, blev prövade utan oskäligt dröjsmål. I avgivet yttrande instämde planverket i promemorians synpunkter.

I sin skrivelse förklarade sig revisorerna kunna i allt väsentligt ansluta sig till vad som anförts i promemorian samt förutsatte att ifrågavarande förhållanden fortlöpande uppmärksammades inom civildepartementet. Ärendet hade därför inte syntts påkalla annan åtgärd än att promemorian och planverkets yttrande överlämnades till departementschefen för kännedom. Skrивelsen anmäldes för departementschefen 17/3 1970 och lades ad acta.

Ovannämnda redovisning av det stickprovsvis gjorda urvalet remissärenden lämnas i nedanstående tablå.

Tablå
över tider som åtgått för remissbehandling av vissa ärenden

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Tid för remissvar (c:a)	Beslut
1. Jo	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. grustäkt; ink. 25/7-67 m. kompl. 26/10-67	Rem. 27/10-67 KB: åter 7/3-68 Rem. 8/3-68 <i>naturvårdsverket</i> ; åter 31/3-69	1 år 1 mån.	29/5-69 nr 12: utan bifall
2. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. byggnadslov; ink. 18/3-67	Rem. 22/3-67 KB: åter 6/5-68 (m. yttr. av byggn.ndn, länsläkaren o. länsarkitekten) Rem. 12/8-68 <i>planverket</i> ; åter 4/6-69 — Ut-låt. av reg.rätten 1/10-69	1 år 1 mån.	7/11-69 nr 18: utan bifall
3. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. dispens från byggnadsförbud; ink. 31/1-68	Rem. 7/2-68 KB för yttr. senast 8/4-68; åter 22/4-68 Rem. 26/4-68 <i>planverket</i> ; åter 28/5-69	1 år 1 mån.	5/12-69 nr 11: utan bifall
4. K	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. byggnadslov; ink. 3/2-67	Rem. 16/2-67 KB för yttr. senast 17/4-67; åter 26/9-67 (i en 15/9-67 ink. skriv. anhöll klag. vördsamt om svar på sina besvär under förmälan att han hört att dylika ärenden brukade avgöras inom 3-5 mån.; enl. ant. å akten skulle skriv. biläggas ärendet då det återkom fr. <i>planverket</i>) Rem. 6/10-67 <i>planverket</i> ; åter 17/12-68	1 år 2 mån.	10/1-69 nr 15: bifall
5. K	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. avstyckning; ink. 20/2-67	Rem. 28/2-67 KB för yttr. senast 28/4-67; åter 25/8-67 Rem. 29/8-67 <i>planverket</i> ; åter 4/11-68	1 år 2 mån.	24/1-69 nr 24: bifall
6. K	Besvär av hotellföretag över KB:s beslut ang. uppsättande av skylt; ink. 1/3-67	Rem. 3/3-67 KB; åter 2/5-68 Rem. 6/5-68 trafiksäkerhetsverket; åter 28/3-69	1 år 2 mån.	7/8-69 nr 5: ärendet återförvisas för ny prövning
7. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. dispens från byggnadsförbud; ink. 7/5-68	Rem. 10/5-68 KB för yttr. senast 10/7-68; åter 9/7-68 Rem. 31/7-68 <i>planverket</i> ; åter 2/10-69	1 år 2 mån.	9/10-69 nr 24: ej åtgärd
8. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. dispens från byggnadsförbud; ink. 5/3-68	Rem. 8/3-68 KB för yttr. senast 8/5-68; åter 13/6-68 Rem. 24/6-68 <i>planverket</i> ; åter 25/8-69	1 år 2 mån.	7/11-69 nr 7: bifall

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Tid för remissvar (c:a)	Beslut
9. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. avstyckning; ink 4/1-68	Rem. 9/1-68 KB; åter 6/3-68 Rem. 18/3-68 <i>lantmästeristyrelsen</i> ; åter 21/5-69	1 år 2 mån.	7/11-69 nr 14: utan bifall
10. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. dispens från byggnadsförbud; ink 4/12-67	Rem. 7/12-67 KB; åter 12/3-68 Rem. 5/4-68 <i>planverket</i> ; åter 12/6-69 — Utlåt. av reg.rätten 5/11-69	1 år 2 mån.	5/12-69 nr 12: utan bifall
11. K	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. byggnadslov; ink. 28/6-67	Rem. 13/7-67 KB för yttr. senast 13/9-67; åter 9/10-68 (m. yttr. av länsarkitekten) Rem. 16/10-68 <i>planverket</i> ; åter 28/10-68	1 år 3 mån.	10/1-69 nr 24: bifall
12. K	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. borttagande av byggnad; ink. 12/1-67	Rem. 16/1-67 KB för yttr. senast 16/3-67; åter 18/3-67 Rem. 23/3-67 byggn. styr.; åter fr. <i>planverket</i> 17/6-68	1 år 3 mån.	28/2-69 nr 44: ärendet återförvisas för ny prövning
13. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. byggnadsplan; ink. 19/10-67	Rem. 24/10-67 KB för yttr. senast 27/12-67; åter 24/1-68 Rem. 2/2-68 <i>planverket</i> ; åter 16/6-69	1 år 4 mån	3/10-69 nr 14: utan bifall
14. C (K)	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. byggnadslov; ink 28/11-66	Rem. 3/2-66 KB; åter 26/5-66 Rem. 2/6-66 byggn. styr.; åter fr. <i>planverket</i> 27/10-67	1 år 5 mån.	28/11-69 nr 19: bifall
15. K	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. borttagande av byggnad; ink. 20/12-65	Rem. 23/12-65 KB för yttr. senast 28/2-66; åter 22/4-66 Rem. 7/6-66 byggn. styr.; åter fr. <i>planverket</i> 30/1-68 — Utlåt. av reg.rätten 27/11-68	1 år 8 mån.	31/1-69 nr 76: utan bifall
16. K	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. byggnadsplan; ink. 12/10-66	Rem. 17/10-66 KB för yttr. senast 19/12-66; åter 17/1-67 Rem. 23/1-67 byggn. styr.; åter fr. <i>planverket</i> 23/9-68	1 år 8 mån.	24/1-69 nr 17: utan bifall
17. K	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. kostn. för byggnadsplan; ink. 29/12-66	Rem. 3/1-67 KB för yttr. senast 3/3-67; åter 28/2-67 Rem. 6/3-67 byggn. styr.; åter fr. <i>planverket</i> 2/12-68	1 år 9 mån.	10/1-69 nr 9: bifall
18. Jo	Besvär av fastighetsägare över KB:s beslut ang. förbud jäml. 11 § naturvårdslagen; ink. 2/2-67	Rem. 3/2-67 KB; åter 28/1-69 (m. yttr. av förut hörda myndigheter) Rem. 30/1-69 naturvårdsverket; åter 24/2-69	2 år	11/4-69 nr 27: utan bifall

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Tid för remissvar (c:a)	Beslut
19. U	Framställning av stiftsnämnd om pension åt fastighetskötare vid biskopsgård; ink. 3/10-67	Rem. 4/10-67 <i>kammarkollegiet</i> ; åter 2/10-69 (underremiss 4/4-68 till personalpensionsverket, som avgav yttr. 24/7-68)	2 år	7/11-69 nr C 3: viss pension medges
20. Fi	Ansökan av småskollärare om tillgodoräkning av tjänstgöringstid i pensionshänseende; ink. 27/12-66	Rem. 9/1-67 <i>skolöverstyrelsen</i> ; åter 11/3-69 Rem. 13/3-69 personalpensionsverket; åter 16/6-69	2 år 2 mån.	31/7-69 nr B 20: utan bifall

Dröjsmål med Kungl. Maj:ts beslut i partsärenden efter avslutad remissbehandling

Vissa tidigare iakttagelser och uttalanden

I 1967 års granskningsmemorial lämnade utskottet bl. a. redogörelse för ett par ärenden som legat obehandlade i departementen vissa tider (c:a 7 månader—3 år). Utskottet uttalade att ärendena inte handlagts med erforderlig skyndsamhet (KU 1967: 34 s. 10—12).

I 1968 års granskningsmemorial gjorde utskottet vissa uttalanden rörande betydelsen från olika synpunkter av att handläggningen av administrativa partsärenden inte onödigtvis fördröjdes. Efter att ha understrukt vikten av att Kungl. Maj:ts avgörande inte upphölls genom att remissbehandlingen tog onödigt lång tid i anspråk, framhöll utskottet att det självfallet också var angeläget att ärendena efter skedd remissbehandling upptogs till avgörande så snart som möjligt. På grundval av iakttagelser som gjorts vid en mer systematiskt företagen undersökning konstaterade utskottet att Kungl. Maj:ts prövning i allmänhet syntes ske med önskvärd skyndsamhet. Emellertid förekom det också, uttalade utskottet vidare, att lång tid förflöt innan prövning kom till stånd. Vad härutinnan iakttagits vid granskningen gav utskottet anledning att helt allmänt framhålla önskvärheten av att erforderliga organisatoriska åtgärder vidtogs inom departementen för att säkerställa att ärenden upptogs till avgörande inom rimlig tid och i lämplig turordning (KU 1968: 15 s. 5—9).

De iakttagelser som låg till grund för utskottets uttalanden redovisades i en vid memorialet fogad bilaga (bilaga 6). Däri anfördes bl. a. följande:

Enligt de iakttagelser som gjorts vid granskningen synes ärendena hos Kungl. Maj:t vanligen upptas till avgörande inom en eller annan månad efter det remissbehandlingen avslutats. Detta intryck har också bestyrkts vid en stickprovsvis företagen undersökning. Härvid verkställdes, med ledning av statsrådsprotokollens uppgifter, en beräkning av berörda prövningstid i vissa grupper ärenden som avgjorts under en månadsperiod. Vid beräkningen, som omfattade alla departement utom tre och tillhoppa omkring 500 ärenden, uppdelades fallen i två grupper, den ena avseende prövningstider som understeg $\frac{1}{2}$ år och den andra avseende längre prövningstider.

I den förstnämnda gruppen, som omfattade drygt 90 % av undersökningsmaterialet, utgjorde den genomsnittliga prövningstiden omkring $1\frac{1}{2}$ månad; gränsvärdena varierade här från prövningstid å blott någon dag eller vecka till tider upp till $\frac{1}{2}$ år. I den andra gruppen, där prövningstiden alltså uppgick till $\frac{1}{2}$ år eller mer, höll sig tiden i det helt övervägande antalet fall inom 1 år.

Med ledning av de gjorda iakttagelserna har det totala antalet fall där prövningstiden väsentligt överstigit den förut angivna genomsnittstiden å omkring $1\frac{1}{2}$ månad bedömts vara alltför stort för att en närmare beräkning och undersökning av alla dessa fall skulle vara möjlig genomföra. Även om endast prövningstider å $\frac{1}{2}$ år eller mer skulle beaktas, synes antalet sådana fall vara betydande.

En genomgång har emellertid skett av påträffade ärenden, där prövningstiden efter avslutad remissbehandling uppgått till 1 år eller mer och sålunda varit särskilt lång i förhållande till vad som vanligen åtgått. Vid redovisningen härav har ej medtagits beslut i vissa speciella ärendegrupper liksom ej heller fall där, såvitt kunnat utläsas av handlingarna, särskilda omständigheter föranlett beslutens uppehållande. Av utrymmesskäl har endast kortfattade uppgifter rörande de olika ärendena ansetts kunna ifrågakomma.

Av de 20 fall som redovisningen omfattar har tidsutdräkten för prövningen uppgått i 13 fall till 1—2 år, i 4 fall till 2—3 år och i 3 fall till 3—4 år.

I 1969 års granskningsmemorial framhöll utskottet, att uppmärksamhet även vid nämnda års granskning ägnats förevarande spörsmål och att därvid gjorts i stort sett samma iakttagelser som under föregående år, innebärande bl. a. att beslut i vissa fall meddelats först efter avsevärt dröjsmål. Med hänsyn till att handläggningen av berörda ärenden skett relativt kort tid efter utskottets senaste uttalande påkallade granskningen ej vidare yttrande. Utskottet förklarade sig avse att även i fortsättningen följa utvecklingen (KU 1969: 18 s. 7).

Iakttagelser vid 1970 års granskning

Granskningen har grundats på statsrådsprotokollen för som regel två kvartal i åtta av departementen. Utan att särskild statistisk bearbetning företagits har vid granskningen erhållits som allmänt intryck att ärendena i det stora flertalet fall avgjorts inom en eller annan månad efter det att remissbehandlingen avslutats. Tidigare iakttagelser härutinnan har alltså bekräftats.

Vid granskningen har emellertid också, liksom under föregående båda granskningsår, iakttagits att den tidsgräns för prövningen, som sålunda i allmänhet kunnat hållas, i vissa fall väsentligt överskridits. Det har härvid visat sig att antalet fall, där prövningstiden utsträckts utöver $\frac{1}{2}$ år, varit alltför stort för att en närmare beräkning och granskning av alla sådana fall bedömts möjlig att genomföra. Granskningen har i stället fått inriktas på ärenden, vari beslut ej meddelats förrän mer än 1 år efter slutförd remissbehandling. Även med denna starka avgränsning — och på grundval enbart av uppgifterna i det begränsade protokollsunderlaget — har noterats ett 60-tal ärenden, som ej synes ha avgjorts inom den angivna tidsgränsen å 1 år. Det har ansetts föra för långt att lämna redovisning för alla dessa ärenden. Tidsgränsen för prövningen i ärenden som redovisas har därför ytterligare framflyttats; redovisningen omfattar sålunda endast ett urval ärenden vari prövningstiden överstigit $1\frac{1}{2}$ år. Liksom förut har av utrymmesskäl endast kortfattade uppgifter om de olika ärendena ansetts kunna ifrågakomma.

Av de 25 fall som redovisningen omfattar har tidsutdräkten för prövningen uppgått i 11 fall till $1\frac{1}{2}$ —2 år, i 8 fall till 2—3 år, i 2 fall till 3—4 år, i 1 fall till 4—5 år och i 3 fall till 5—7 år.

Av redovisningen framgår att flertalet av ärendena avsett dels frågor om pensions- eller löneförmåner o. d. (15 st.), vilka ärenden handlagts inom civildeparte-

mentet (fr. o. m. 1/7 1969 finansdepartementet), dels frågor om byggnadsplanering o. d. (5 st.), vilka ärenden handlagts inom kommunikationsdepartementet (fr. o. m. 1/7 1969 civildepartementet). Av övriga redovisade ärenden har 3 handlagts inom utbildningsdepartementet samt 1 inom vardera försvars- och inrikesdepartementen.

Rörande anledningen till dröjsmålen med ärendenas avgörande har på kansliplanet vissa kontakter tagits med vederbörande handläggare inom departementen. Om vad härvid framkommit har beträffande vissa av ärendena kortfattade anteckningar gjorts i samband med redovisningen av respektive ärenden i efterföljande tablå. Beträffande de ärenden, som handlagts på pensionsenheten inom förutvarande civildepartementet och på planenheten inom förutvarande kommunikationsdepartementet— där prövningstiderna allmänt sett synes vara längre än på andra arbetsenheter — må följande antecknas.

I fråga om ärendena på *pensionsenheten* har i några av fallen vitsordats att ärendena av misstag blivit liggande och att de bort och kunnat avgöras väsentligt tidigare än som skett. I övrigt har som förklaring till dröjsmålen anförts att ärendena avsett frågor av principiell räckvidd eller eljest varit av komplicerad beskaffenhet; avgörandena hade måst föregås av omfattande utredningar. Beträffande arbetsituationen på enheten har uppgetts att viss personalförstärkning tillfördes enheten år 1968, sedan konstitutionsutskottet i sitt granskningsmemorial detta år framhållit önskvärdheten av snabbare handläggning. Ytterligare personalförstärkning hade erhållits under år 1969. Till följd av dessa åtgärder hade arbetsbalansen nedgått från c:a 350 ärenden vid årsskiftet 1968/69 till c:a 170 ärenden vid årsskiftet 1969/70. Man räknade med att balansen skulle vara helt avarbetad vid nästkommande årsskifte.

Beträffande ärendena på *planenheten* har som förklaring till dröjsmålen genomgående åberopats rådande arbetsbelastning; man hade måst prioritera ärendena efter angelägenhetsgrad, varvid vissa ärenden kommit långt i efterhand. Under de senaste åren hade arbetsenheten tillförts betydande personalförstärkning; antalet handläggare hade uppgått från två år 1966 till f. n. fem. Balansen hade emellertid i stort sett ej kunnat nedbringas, beroende bl. a. på att antalet inkommande ärenden successivt stigit och att svårighetsgraden ökat. Balansen uppgick vid senaste årsskifte till c:a 1 000 diariieförda ärenden (av vilka åtskilliga dock avsåg samma spörsmål). Omkring 300 ärenden var i det skick att de kunde avgöras. För att balansen skulle kunna nedbringas till normal nivå krävdes, enligt vad som uppgavs, åtminstone ytterligare en handläggare under 3/4 år.

Det må slutligen noteras att förteckning över balanserade ärenden årligen uppgörs inom departementen per 1/2. Förteckningarna genomgås av expeditionscheferna och överlämnas för granskning till statsrådsberedningen. Härutöver synes åtminstone inom vissa departement uppgöras »interna» balansförteckningar med jämna mellanrum under året.

Ovannämnda redovisning av det stickprovsvis gjorda urvalet ärenden, där längre prövningstider förekommit, lämnas i nedanstående tablå.

Tablå
över tider som åtgått för Kungl. Maj:ts prövning efter
avslutad remissbehandling

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Beslut	Prövn.tid (c:a)
C (Fi) a) Pen- sions- ären- den	1. Ansökan av änka efter rektor om förbättrade pensionsförmåner; ink. 1/3-67	Rem. 6/3 -67 personalpensionsverket; åter 11/3 -68 (tillstyrkt)	24/10 -69 nr B 20: viss förbättring medges	1 år 7 mån. (total handläggn.tid 2 år 8 mån.)
	2. Ansökan av yrkeslärare om tjänsteårsberäkning i pensionshänseende (avs. viss tjänstgöring som timlärare och expert); ink. t. pers. pens.verket 25/7 -66 och därifrån överl. t. dep. 22/3 -68 m. yttr. (tillstyrkt i viss del)	—	24/10 -69 nr B 23: bifall i viss del	1 år 7 mån. (total handläggn.tid 3 år 3 mån.)
	3. Framställning av pers.pens.verket om förbättrade pensionsförmåner för änka efter exp.chef; ink. 20/11 -67 (tillstyrkt)	—	7/8 -69 nr B 22: viss förbättring medges	1 år 9 mån.
	4. Ansökan av pensionerad lektor om tillgodoräkning av tjänstgöringstid i pensionshänseende (avs. vissa förordnanden under 1920-, 1930- och 1940-talen); ink. 9/1 -64 t. skolöverstyr. och överl. t. dep. 7/3 -66 m. yttr.	Rem. 11/3 -66 pers.pens.verket; åter 22/6 -67 (tillstyrkt i viss del)	9/5 -69 nr 30: bifall i viss del	1 år 11 mån. (total handläggn.tid 5 år 4 mån.)
	5. Ansökan av kansli-skrivare om tjänsteårsberäkning i pensionshänseende (avs. tjänstgöring hos statl. bolag); ink. 17/4 -67	Rem. 19/4 -67 pers.pens.verket; åter 26/6 -67 (avstyrkt)	9/5 -69 nr 28: utan bifall	1 år 11 mån.
	6. Ansökan av pensionerad underofficer om tjänsteårsberäkning i pensionshänseende (avs. frivillig militärtjänstgöring); ink. 24/7 -67 m. yttr. av försvarets civilförvaltning	Rem. 25/7 -67 pers.pens.verket; åter 24/8 -67 (avstyrkt) —	18/7 -69 nr B 20: utan bifall Ny ansökan m. förmälan att svar ej erhållits på den förra ink. 15/7 -69 m. yttr. av försvarets civilförvaltning	1 år 11 mån.
	7. Framställning av pers.pens.verket ang. ev. omreglering av pensionsförmåner för kapten på reservstat som innehar civil anställning; ink. 24/7 -67	—	31/7 -69 nr B 38: omreglering skall ej ske	2 år

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Beslut	Prövn.tid (c:a)
	8. Ansökan av pensionerad lektor (f. 1892) om förbättrade pensionsförmåner (p. g. a. tjänstgöring efter pensionsavgången); ink. 10/6 -66	Rem. 10/6 -66 skolöverstyr; åter 26/8 -66 (avstyrkt). Rem. 31/8 -66 pers.pens.verket; åter 28/9 -66 (avstyrkt) — I okt. -66 meddelade sök:s dotter att sök. blivit svårt sjuk p. g. a. blodpropp i hjärtat o. intagit på sjukhus. Enl. odaterad ant. i akten hade dottern på förfrågan förklarat att hon ansåg onödigt att riskera försämring av faderns hälsa genom ev. avslagsbeslut. Ärendet ansågs därför böra vila »tills han tillfrisknade».	18/4 -69 nr 31: utan bifall (Enl. ant. 18/4 -69 hade inhämtats att sök. dåmera avlidit, okänt när)	2 år 7 mån.
	9. Ansökan av pensionerad överskötare om förbättrade pensionsförmåner; ink. 9/6 -66	Rem. 1/8 -66 pers.pens.verket; åter 25/8 -66 (avstyrkt)	29/5 -69 nr A 17: utan bifall	2 år 9 mån.
	10. Framställning av pers.pens.verket ang. ev. omreglering av pensionsförmåner för kapten på reservstat som innehar civil anställning; ink. 1/7 -66	—	31/7 -69 nr B 37: omreglering skall ej ske	3 år 1 mån.
	11. Framställning av pers.pens.verket om tjänsteårsberäkning i pensionshänseende för kapten i frivillig tjänstgöring (avs. tider för beredskapstjänstgöring); ink. 14/12 -65	—	31/7 -69 nr B 25: tillgodoräkande av vissa tider medges	3 år 8 mån.
	12. Framställning av pers.pens.verket om reglering av pensionsförmåner för viss dansös vid Operan (som efter pensionsavgången förordnats på högre tjänster); ink. 14/5 -65	—	7/8 -69 nr B 21: ej åtgärd	4 år 3 mån.
b) Löne- ären- den	13. Besvär av poliskonstapel över rikspolisstyrelsens beslut att vägra förlängt anstånd med omstationering; ink. 25/10 -66	Rem. 27/10 -66 rikspolisstyr; åter 4/1 -67 (avstyrkt). Rem. 9/1 -67 statens avtalsverk; åter 28/9 -67 (avstyrkt)	5/9 -69 nr B 15: utan bifall (Enl. uppg. uppehölls avgörandet av vissa överväganden rör. bl. a. uppkommen besvärsrättsfråga, för vars bedömning ett pleniavgörande i reg. rätten 15/10 -68 var av betydelse)	2 år

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Beslut	(c:a) Prövn.tid
	14. Besvär i ärende av samma beskaffenhet som det under 13 upp- tagna; ink. 2/1 -67	Rem. 9/1 -67 rikspolis- styr.; åter 16/2 -67 (av- styrkt)	5/9 -69 B 17: utan bifall (jfr ant. vid ärende nr 13)	2 år 7 mån.
	15. Besvär av polisas- sist. över KB:s beslut att vägra klag. ersättning med kr. 43:80 för spår- ningsarbete med egen hund på brandplats i ju- ni -61; ink. 30/1 -63	Rem. 12/2 -63 KB; åter 9/3 -63 (avstyrkt). Rem. 11/3 -63 riksrev- verket; åter 24/4 -63 (tillstyrkt). Rem. 25/4 -63 polisväsendets orga- nisationsnämnd; åter 6/6 -63 (tillstyrkt). Rem. 11/6 -63 statens lönenämnd; åter 26/11 -63 (tillstyrkt) — I brev 26/4 -66 lämnades klag. tillfälle att »inom 5 da- gar» efter mottagandet inkomma med påmin- nelser; sådana ink. 29/4 -66	18/4 -69 nr 16: begärd ersättning tillerkännes klag. (ärendet bereddes på finansdeparte- mentets rege- ringsrättsbyrå fram till 17/4 -69, då det över- lämnades till ci- vildep.; som or- sak till dröjsmå- let har angetts dels stor arbets- balans på rege- ringsrättsbyrå på grund varav mindre angeläg- na ärenden mäs- te tas i efter- hand, dels tvek- samhet vilken in- stans som borde pröva det aktuel- la ärendet)	5 år 5 mån. (total hand- lägn.tid efter klag:s ansö- kan hos KB = 7 år 10 mån.)
K (C) Plan- ärenden	16. Besvär av fastighets- ägare över KB:s beslut 30/6 -66 att ej till pröv- ning uppta klag:s be- svär över beslut av byggn.nämnd. 9/2 -62 ang. bebyggelseplane- ring (förslag ang. grön- område); ink. 25/7 -66	Rem. 28/7 -66 KB; åter 22/2 -67	10/1 -69 nr 21: utan bifall	1 år 11 mån. (total hand- lägn.tid efter besvärerna hos KB = 7 år)
	17. Besvär av fastighets- ägare över KB:s beslut ang. avstyckningsplan; ink. 7/9 -64	Rem. 14/9 -64 KB; åter 14/10 -65. Rem. 19/10 -65 byggn.styr.; åter 10/3 -67	31/1 -69 nr 22: utan bifall	1 år 11 mån. (total hand- lägn.tid = 4 år 5 mån.)
	18. Besvär av fastighets- ägare över KB:s beslut att vägra medgivande till avstyckning; ink. 21/5 -66	Rem. 28/6 -66 KB; åter 28/12 -66 (tillstyrkt)	31/1 -69 nr 24: bifall	2 år 1 mån. (total hand- lägn.tid = 2 år 8 mån.)
	19. Besvär av fastighets- ägare över KB:s beslut att bevilja visst företag byggnadslov; ink. 28/1 -66	Rem. 3/2 -66 KB; åter 26/5 -66. Rem. 2/6 -66 byggn.-styr.; åter fr. planverket 27/10 -67 (tillstyrkt)	28/11 -69 nr 19: bifall	2 år 1 mån. (total hand- lägn.tid = 3 år 10 mån.)
	20. Besvär av friluftsförening över KB:s beslut 28/11 -66 att ej till prövning uppta klag:s besvär över beslut av byggn.nämnd 7/10 -65 ang. krav på byggnads- lov för viss fritidsbe- byggelse; ink. 24/12 -66	Rem. 29/12 -66 KB; åter 8/8 -67 (6/2 -68 t. klag. för påminn., som ink. 21/2 -68)	17/10 -69 nr 14: utan bifall (ären- det bereddes på departementets reg.rättsbyrå fram till mars -68)	2 år 2 mån. (total hand- lägn.tid efter besvärerna hos KB = 4 år)

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Beslut	Prövn.tid (c:a)
Övriga U	21. Besvär av yrkeslärare över länskolnämnds beslut ang. tillgodoräknande av tjänstgöringstid för resor; ink. 27/11 -67	Rem. 28/11 -67 länskolnämnden; åter 11/12 -67 Rem. 12/12 -67 skolöverstyr.; åter 1/2 -68 (ärendet, jämte annat liknande ärende, överlämnades i nov. -68 till civildep. för gemensam beredning; ärendena, som ägde visst samband med ärendena nr 13 och 14, återställdes till utb.dep. i sept. -69, sedan statsrådsberedningen efterfrågat anledningen till dröjsmålen)	9/10 -69 nr A 29: utan bifall	1 år 8 mån.
U	22. Ansökan av yrkeslärare om tillgodoräknande av tjänstgöringstid för resor; ink. 19/10 -67	Rem. 20/10 -67 länskolndn.; åter 23/11 -67 Rem. 24/11 -67 skolöverstyr.; åter 19/1 -68 (jfr. ant. under ärende nr 21)	9/10 -69 nr A 31: tillgodoräknande av viss tid medges	1 år 9 mån.
Fö	23. Ansökan av tillsynsman vid marinen tillhörigt vattenverk — vars anställningsavtal uppsagts till 1/7 -67 — om bibehållande av anställningen; ink. 29/3 -67	Rem. 30/3 -67 chefen för marinen; åter 8/5 -67 (avstyrkt, enär utrymme för arbete åt sök. ej längre förelåg)	14/3 -69 nr 42: utan åtgärd (Enl. uppgift berodde dröjsmålet på att man undersökte möjligheterna att på annat sätt hjälpa sök., vilket dock ej lyckades; tanken var att man skulle »neutralisera» verkan av ett avslagsbeslut genom att samtidigt ge anvisning om hjälp i annan ordning)	1 år 10 mån.
U	24. Besvär av tre e. o. skolkonsulenter över beslut av 1963 års organisationskommitté för skolväsendets centrala ledning att hos Kungl. Maj:t hemställa om klagandenas entledigande; ink. 12/10 -64	Rem. 15/10 -64 skolöverstyr.; åter 3/11 -64 — Ärendet överlämnades 1/4 -65 till civildep., där det synes ha vilat i avbidan på att klag. skulle hinna »skaffa sig andra bottenjänster». Det överlämnades i dec. -67 till reg.rättsbyrån i eckl.dep., varifrån det i juni -69 kom till vederb. sakenhet i utb.dep. med besked att det ansetts böra avgöras i konselj.	24/10 -69 nr A 13: skolöverstyr. anmodas att enl. gällande bestämmelser uppsäga klagandena från ifrågavarande tjänster	5 år

Dep.	Ärende	Remissbehandling	Beslut	Prövn.tid (c:a)
In	25. Ansökan av polio-skadad kvinna, som genomgått viss utbildning på Sköndalsinstitutet, om befrielse från återbetalningsskyldighet för arbetsvårdsbidrag å kr. 4 590; ink. i sept. eller okt. -61	Rem. 25/10 -61 arbetsmarknadsstyrelsen; åter i febr. -62 (tillstyrkt) — I skriv. 22/4 -66 erinrade sök. att svar ännu ej erhållits samt anhöll om besked snarast, då hon från arbetsnämnden fått påstötning om sin återbetalningsskyldighet. Enligt en odate-rad ant. å akten hade ansökningen under hand sänts till riksrevisionsverket; »därefter har den försvunnit, förmodligen i postgången». Kopia av arbetsmarknadsstyr:s yttr. ink. till dep. i sept. -68.	24/1 -69 nr 11: begärd befrielse medges. (Enl. uppg. vilade ärendet till en början i avb. på nya bestämmelser om avskrivning av kronans fordringar. Kundgör. härom utfärdades 17/12 -65 men innehöll ej grund för medgivande av den i ärendet begärda befrielsen. Ärendet synes i febr. -66 ha sänts till riksrev.verket men har därefter på okänt sätt förkommit. Anledningen till att det efter sök:s påminnelse dröjde 2 1/2 år innan kopia av AMS-yttrandet anskaffades har ej kunnat klarläggas. Ärendet har årligen varit upptaget på balansförteckningarna och föranlett vissa förfrågningar.	7 år

Onödig remissbehandling av besvär som ej upptagits till sakprövning

Frågan om behovet av remisser i förvaltningsärenden avser ett omfattande ämne som delvis är invecklat och svårbedömt. Man har här bl. a. att skilja mellan remissbehovet i ärenden av olika typer och olika kategorier liksom för myndigheter med olika ställning i instanskedjan. Problemet gäller givetvis främst remissbehandlingen av ärenden som tas upp till prövning i sak. Det föreligger emellertid också beträffande ärenden som på grund av hinder av olika slag ej kan sakprövas. Det är endast på sistnämnda avgränsade grupp ärenden som granskningen detta år inriktats.

Vissa bestämmelser m. m.

I Kungl. Maj:ts cirkulär den 5 juni 1931 ang. remissers verkställande och besvarande lämnas vissa allmänna föreskrifter om remissförfarandet hos de statliga förvaltningsmyndigheterna. Bl. a. föreskrivs i cirkuläret att myndighet skall, innan beslut om remiss fattas, noga pröva behovet av sådan åtgärd samt tillse att yttrande inte infordras i vidare omfattning eller från andra än som befins för ärendes utredning nödigt.

I besvärssakkunnigas förslag till lag om förvaltningsförfarandet (SOU 1964: 27) intogs en allmänt formulerad föreskrift om befogenhet för myndighet att inhämta remissyttrande. I motiven framhölls att en remiss principiellt skulle bygga på en bedömning av vad som i varje särskilt läge behövde utredas. Enligt de sakkunniga borde ett rent mekaniskt inhämtande av yttrande, såsom betonats i 1931 års cirkulär, i görligaste mån undvikas. Vidare föreslog de sakkunniga särskild bestämmelse om att fråga om talans avvisande skulle, så snart anledning därtill förekom, skyndsamt utredas och företas till avgörande. De sakkunniga framhöll att det var av vikt, att hinder mot en talans prövning uppmärksammades på ett så tidigt stadium som möjligt, så att ärendet ej blev föremål för onödig handläggning. Enligt de sakkunniga gjorde det ett dåligt intryck om en part efter lång väntan i ett ärende blott fick det nedslående beskedet att ärendet inte kunde prövas.

I det förslag till förvaltningslag, som utarbetats inom justitiedepartementet (SOU 1968: 27), har också intagits vissa bestämmelser om remissförfarandet, innehållande bl. a. att remiss skall ske, när det är särskilt föreskrivet eller eljest nödvändigt. I motiven framhålls bl. a. följande: I varje ärende bör förekomma noggrann prövning huruvida ärendet verkligen behöver remitteras eller ej. Få saker ökar förvaltningens arbetsbörda i onödan så som ej nödvändiga remisser. Både med tanke härpå och på parts intresse av att få svar utan onödigt dröjsmål bör en sträng sovring ske i remisshänseende. Slentrianmässig remittering bör på inga villkor få förekomma. Än mindre naturligtvis remittering som inte fyller annan uppgift än att för en

tid befria myndigheten från åsynen av ett svårbedömt ärende. Är det i det enskilda fallet ej nödvändigt att yttrande inhämtas från annat håll, skall remiss alltså inte få ske.

Vissa tidigare iakttagelser och uttalanden

I 1967 års granskningsmemorial framhöll utskottet att det iakttagits att Kungl. Maj:t i vissa ärenden — där anförda besvär ej upptagits till prövning därför att de inkommit för sent eller därför att klaganden ej haft besvärsrätt — meddelat sina beslut först efter remissbehandling och sedan lång tid förflutit efter det besvären inkommit. Utskottet uttalade, under erinran om vad besvärssakkunniga föreslagit, att det syntes angeläget att — om besvär avvisades på formell grund — beslut där- om fattades utan onödigt dröjsmål (KU 1967: 34 s. 10).

I 1968 års granskningsmemorial tog utskottet från mera allmänna synpunkter upp frågan om Kungl. Maj:ts remisspraxis, såvitt angick besvärssärenden. På grundval av gjorda iakttagelser framhöll utskottet att tillämpad praxis syntes leda till att remissyttranden avgavs i onödigt stor utsträckning. Utskottet framförde vissa rekommendationer i syfte att vinna såväl arbetsbesparing som skyndsammare handläggning. Härvid framhölls bl. a. att det framstod som önskvärt att ärenden rörande besvär, som av formella skäl ej kunde prövas i sak, inte blev föremål för en remissbehandling som med hänsyn till nämnda förhållande saknade betydelse för ärendets prövning och endast var ägnad att onödigt fördröja avgörandet (KU 1968: 15 s. 7—8).

De iakttagelser som låg till grund för uttalandena redovisades i en vid memorialet fogad bilaga (bilaga 5). I denna framhölls bl. a. att det iakttagits att en stundom vidlyftig remissbehandling skett av ärenden, där besvären av processuella skäl inte kunnat upptas till prövning och där skäl inte heller eljest syntes ha förelegat att förebringa närmare utredning om de materiella förutsättningarna för meddelade beslut. Iakttagelserna belystes med ett urval exempel, avseende besvär som ej upptagits till prövning på den grund att klaganden ej var besvärberättigad eller att besvären inkommit för sent.

Även vid 1969 års granskning ägnades uppmärksamhet åt praxis i fråga om prövningen av remissbehovet. I sitt memorial framhöll utskottet att det i stort sett gjorts samma iakttagelser som under det föregående året. Då handläggningen av berörda ärenden skett relativt kort tid efter utskottets senaste uttalande, påkallade granskningen ej vidare yttrande. Utskottet förklarade sig avse att även i fortsättningen följa utvecklingen (KU 1969: 18 s. 7).

Iakttagelser vid 1970 års granskning

Granskningen har omfattat genomgång av akterna i ett 50-tal stickprovvis utvalda ärenden rörande besvär, som av olika skäl ej upptagits till sakprövning. Någon ändring av praxis i fråga om remissbehandlingen av sådana ärenden har i stort sett ej kunnat iakttas. Sålunda har ärendena fortfarande i allmänhet remitte-

rats till beslutsmyndigheten, som i förekommande fall i sin tur ofta genom underremisser införskaffat yttranden från myndigheter som tidigare yttrat sig i saken. Därefter har ytterligare remisser skett till myndigheter som vanligen brukar höras i ärenden av det slag, varom är fråga. Endast i mycket begränsad utsträckning har iakttagits att besvär avvisats utan remiss eller att remissbehandlingen avslutats, sedan det i ett första yttrande erinrats att hinder mot sakprövning förelåg. Det bör dock noteras att man åtminstone inom en eller annan arbetsenhet synes ha börjat ganska ofta desertera besvär utan föregående remiss.

I sina yttranden har remissmyndigheterna, även om man konstaterat att besvären ej syntes kunna tas upp till prövning, i allmänhet ingått på sakfrågan och därom förebragt mer eller mindre vidlyftig utredning och argumentering. I vissa fall har dock yttrandena begränsat sig till en erinran att hinder av angivet skäl förelåg mot sakprövning.

För att närmare belysa de gjorda iakttagelserna skall redogörelse i det följande lämnas för remissbehandlingen av ett antal besvärärenden av förevarande slag. Ärendena avser hinder av olika typer, nämligen *dels* på grund av bestämmelse om kommunalt veto, *dels* därför att beslutet ej är överklagbart, *dels* därför att besvären inkommit för sent, *dels* därför att den tid som överklagade beslutet avsett gått till ända (i sistnämnda fall föreligger visserligen inte i och för sig hinder mot sakprövning, men då sådan prövning inte kan inverka på beslutet, plägar den ej heller ske). Vissa andra hinder kan också förekomma, framför allt den omständigheten att klaganden ej är behörig att anföra besvär. Ett stort antal exempel på remissbehandlingen av ärenden av sistnämnt slag har lämnats i 1969 års granskningsmemorial (bilaga 3), varför dylika fall ej medtagits här. Av utrymmesskäl har redogörelsen endast belastats med ett par exempel för varje grupp som redovisas. Exemplen skulle eljest lätt kunna mångfaldigas.

Beträffande ärenden som ej sakprövas därför att den tid som beslutet avsett gått till ända (jfr ex. 11—15) må särskilt framhållas att remissbehandling givetvis bör ske, såvida tiden ej gått till ända redan innan eller i omedelbart samband med besvärens insändande. I fråga om besvär över tidsbegränsade beslut är det emellertid ofta nödvändigt tillse att remissytrande inkommer inom mycket kort tid. Eljest blir remissbehandlingen onödig och besvärsrätten illusorisk. I 1968 års granskningsmemorial redovisades ett antal sådana ärenden (bilaga 4), i anslutning vartill utskottet också underströk den särskilda vikten av skyndsam handläggning i dylika fall.

Redogörelsen för de olika exemplen lämnas här nedan.

Exempel på remissbehandling av vissa besvärärenden

I. Besvär som avvisats på formella grunder

a) Kommunalt veto

1. (Fi) Besvär ang. utskänkningstillstånd.

En person anhöll hos KB om tillstånd att bedriva årsutskänkning av öl i en kafé-

lokal. Ansökningen avstyrktes av polismyndigheten och av nykterhetsnämnden, åt vilken uppdragits att i stadsfullmäktiges ställe avge yttranden enligt ölförsäljningsförordningen (enligt 15 § andra stycket nämnda förordning må — med visst undantag varom här ej är fråga — tillstånd ej meddelas till årsutskänkning som avstyrkts av kommunens fullmäktige; dessa äger uppdra åt kommunalt organ att i deras ställe avge yttranden).

I beslut 9/12 1968 fann KB ansökningen ej kunna bifallas, enär nykterhetsnämnden avstyrkt densamma. Över beslutet anfördes besvär hos Kungl. Maj:t (av besvären framgick ej avslagsgrunden).

Remisser till:

1/ KB. — Underremisser av KB till polismyndigheten och nykterhetsnämnden, vilka i sin tur inhämtade yttranden från distriktskommisarien resp. socialförvaltningen. Lokalmyndigheterna avstyrkte besvären på materiella grunder. Blank avstyrkan av KB.

2/ Kontrollstyrelsen. — Styrelsen konstaterade i sitt yttrande att besvären författningsenligt ej kunde bifallas.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *sex* remisser (inklusive underremisser).

Kungl. Maj:t 9/5 -69 (nr 30): Kungl. Maj:t lämnar besvären utan bifall.

Not: Med hänsyn till regeln om kommunalt veto kunde besvären författningsenligt ej bifallas. Om handlingarna i ärendet rekviderats hos KB, hade någon remissbehandling över huvud ej erfordrats. I varje fall torde underremiserna till de lokala organen och remissen till kontrollstyrelsen ha varit onödiga.

Det bör noteras att remissbehandlingen i annat ärende av samma slag inskränkts till ett yttrande av KB, som f. ö. ej ingick på sakfrågan utan blott konstaterade att författningsenligt hinder för bifall förelåg; ärendet avgjordes därefter utan ytterligare remiss (beslut 24/7 -69 nr A 12).

I förevarande ärende synes följaktligen *sex* eller i varje fall fem remissyttanden ha varit onödiga.

2. (Fi) Besvär ang. utskänkningstillstånd.

Ett bolag anhöll hos KB om tillstånd att bedriva årsutskänkning av öl i en serveringslokal. Ansökningen tillstyrktes under vissa villkor av polismyndigheten och nykterhetsnämnden men avstyrktes av kommunalfullmäktige.

Genom beslut 18/6 -69 lämnade KB ansökningen utan bifall då den avstyrkts av fullmäktige. Över beslutet anfördes besvär.

Remisser till:

1/ KB. — I avgivet yttrande avstyrktes besvären av KB under hänvisning till motiveringen i beslutet.

2/ Kontrollstyrelsen. — Styrelsen konstaterade i sitt yttrande att besvären författningsenligt ej kunde bifallas.

Kungl. Maj:t 9/10 -69 (nr 7): Kungl. Maj:t lämnar besvären utan bifall.

Not: Jfr not. under ex. 1.

b) *Ej överklagbart beslut*

3. (C) Besvär ang. förhandsbesked om upprättande av byggnadsplan.

Hos KB anhöll en person om förhandsbesked huruvida byggnadsplan för fritidsbebyggelse fick upprättas för vissa områden.

I beslut 23/7 -68 förklarade sig KB — efter att ha inhämtat yttranden från länsarkitekten, naturvårdssektionen, byggnadsnämnden och kommunalfullmäktige — för närvarande ej beredd att fastställa önskad byggnadsplan. Häröver anfördes besvär hos Kungl. Maj:t (avskrift av överklagade beslutet bifogades besvären).

Remisser till:

1/ KB efter vederbörandes hörande. — KB inhämtade yttrande från samarbetsnämnden i kommunblocket, vilken avstyrkte på materiella grunder. KB avstyrkte på enhanda grunder.

2/ Statens planverk. — Verket framhöll i sitt yttrande att KB:s besked endast avsåg ett förhandsuttalande och att sådant uttalande — oavsett om det för markägaren är negativt eller positivt — ej kan bli föremål för överprövning.

3/ Klaganden för påminnelser. — Påminnelser synes ej ha avgetts.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *fyra* remisser (därav en påminnelseremiss).

Kungl. Maj:t 15/8 -69 (nr 5): KB:s överklagade besked innefattar icke något beslut enligt byggnadslagen utan endast uttalande, som icke är bindande för vare sig KB eller kommunen. På grund härav upptar Kungl. Maj:t icke besvären till prövning.

Not: Enligt fast praxis anses förhandsuttalande av ifrågavarande slag ej överklagbart. Ärendet synes ha kunnat avgöras på grundval av KB:s handlingar och således utan remissbehandling.

4. (U) Besvär ang. anmälan till åtal.

Vid sammanträde 28/5 -68 behandlade en länskolnämnd bl. a. frågan huruvida viss småskollärare behörigen fullgjort föreskriven undervisningsskyldighet. Nämnden beslöt jämlikt 20 § d) kommunaltjänstemannastadgan att överlämna berörda fråga till prövning av allmänna åklagaren (enl. åberopat förf.rum skall tjänsteman anmälas till åtal, om han är skäligen misstänkt för brott, som ej förskyller fängelse och han bestrider vad som läggs honom till last samt tillfredsställande utredning ej kan åstadkommas hos myndigheten). Över beslutet anförde småskolläraren, som bestred vad som lagts henne till last, besvär hos Kungl. Maj:t.

Remisser till:

1/ Länskolnämnden. — I avgivet yttrande förklarade nämnden att klaganden ej anfört något som kunde föranleda nämnden att ompröva beslutet.

2/ Klaganden för påminnelser. — Klaganden utvecklade ytterligare sin talan.

3/ Skolöverstyrelsen. — Styrelsen avstyrkte besvären med hänsyn till att nämnden torde ha varit skyldig att anmäla klaganden till åtal.

Kungl. Maj:t 7/11 -69 (nr A 14): Emedan talan ej får föras mot länskolnämndens beslut att hänskjuta frågan till prövning av allmänna åklagaren, upptar *Kungl. Maj:t* inte besvären till prövning.

Not: Åtgärd av ifrågavarande slag är ej överklagbar. Ärendet synes ha kunnat avgöras utan remisser.

c) För sena besvär

5. (Fi) Besvär ang. varning enligt ölförsäljningsförordningen.

Genom beslut 10/1 -69 meddelade KB innehavaren av en ölutskänkningsrörelse varning. Beslutet delgavs vederbörande 14/1 -69; besvärstiden utgick 4/2 (enligt besvärstidslagen 4/6 1954 skall besvär över förvaltande myndighets beslut, om ej annat följer av lag eller författning, vid äventyr av talans förlust ha inkommit till vederbörande myndighet inom tre veckor från delgivningsdagen).

Över beslutet anfördes besvär, som inkom 6/2 -69 (således två dagar för sent; delgivningsdagen framgick dock ej av besvärsskriften). I besvären hävdades att varningen grundades på bristfällig utredning.

Remisser till:

1/ KB. — I avgivet yttrande hemställde KB att besvären såsom för sent anförda ej måtte upptas till prövning. I andra hand avstyrktes besvären.

2/ Kontrollstyrelsen. — Efter konstaterande att besvären anförts för sent avstyrkte styrelsen besvären, därest de upptogs till prövning.

Kungl. Maj:t 9/5 -69 (nr 31): Efter antecknande att besvären inkommit efter besvärstidens utgång förklarade sig *Kungl. Maj:t* ej uppta besvären till prövning.

Not: Om KB:s akt införskaffats, hade ärendet kunnat avgöras utan remissbehandling. I varje fall torde remissen till kontrollstyrelsen ha varit obehövlig.

6. (Fi) Besvär ang. utminuterung av öl.

Genom beslut 30/5 -69 lämnade KB utan bifall besvär som en person anført över polismyndighetens beslut att avslå hans ansökan om tillstånd att utminutera öl. Beslutet delgavs klaganden 4/6; besvärstiden utgick följaktligen 25/6.

Över beslutet anfördes besvär, som inkom 30/6 -69 (således fem dagar för sent; delgivningsdagen framgick dock ej av besvärsskriften).

Remisser till:

1/ KB. — I avgivet yttrande anförde KB att besvären ej syntes böra upptas till prövning, enär de anförts för sent.

2/ Kontrollstyrelsen. — Styrelsen anförde att besvären såsom för sent anförda ej borde upptas till prövning.

Kungl. Maj:t 5/9 -69 (nr A 18): Efter antecknande att besvären inkommit efter besvärstidens utgång förklarade sig *Kungl. Maj:t* ej uppta besvären till prövning.

Not: Jfr not under ex. 5.

7. (K) Besvär ang. stadsplan.

Genom beslut 27/10 -67 fann KB på anført skäl att ett av kommunalfullmäktige

antaget förslag till stadsplan ej kunde fastställas. Beslutet anslogs samma dag; besvärstiden utgick 17/11 (enligt 150 § BL skall, vid äventyr av talans förlust, besvär anföras inom tre veckor från dagen för anslaget).

Över beslutet anförde byggnadsnämnden besvär, som inkom 20/11 -67 (således tre dagar för sent, vilket torde ha kunnat utläsas av besvärsskriften). Besvären innehöll ej någon ny utredning eller ens någon argumentering.

Remisser till:

1/ KB. — Yttranden inhämtades av KB från vägförvaltningen och länsarkitekten, vilka liksom därefter KB avstyrkte besvären under hänvisning till tidigare redovisade överväganden.

2/ Statens planverk. — Verket inhämtade yttrande från statens vägverk som avstyrkte besvären under hänvisning till länsmyndigheternas yttranden. Planverket förklarade sig för sin del dela länsmyndigheternas uppfattning men framhöll att besvären ej syntes böra upptas till prövning, eftersom de inte inkommit inom föreskriven tid och byggnadsnämnden dessutom inte var behörig klagande.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *fem* remisser.

Kungl. Maj:t 14/2 -69 (nr 5): Besvären har icke inkommit till Kungl. Maj:t inom den i 150 § BL föreskrivna tiden. Kungl. Maj:t upptar dem därför ej till prövning.

Not: Att besvären inkom för sent torde ha kunnat konstateras utan remiss. Anledning att eljest inhämta yttranden i sakfrågan synes ej ha förelegat. Remissbehandlingen medförde sålunda att yttranden onödigtvis avgavs av tre länsmyndigheter och två centrala ämbetsverk.

Det bör noteras att besvär i ett tidigare avgjort likartat ärende deserterades utan remiss till central myndighet (beslut K 10/1 -69 nr 13). Så har även skett i senare avgjort ärende av samma slag, som handlagts inom annat departement (Civ.); ibland deserteras också utan någon remiss alls; se not under ex. 9).

8. (K) Besvär ang. stadsplan.

Genom beslut 28/5 -68 fastställde KB stadsplan för visst område. Beslutet anslogs samma dag; besvärstiden utgick följaktligen 18/6.

Över beslutet anförde en fastighetsägare besvär, som inkom 19/6 -68 (således en dag för sent, vilket torde ha kunnat utläsas av besvärsskriften). Besvären innehöll en kortfattad argumentering för att klagandens fastighet borde undantas från planen.

Remisser till:

1/ KB. — Yttrande inhämtades från klaganden rörande anledningen till att besvärstiden ej iakttagits. Klaganden svarade att han 17/6—21/6 varit intagen på lasarett och f. ö. trots att besvärstiden räknades från delgivningsdagen, som var 29/5. I sitt yttrande framhöll KB att klagandens intagning på lasarettet finge anses utgöra godtagbart skäl till förseningen med insändandet av besvären; dessa borde därför kunna upptas till prövning. I sak avstyrktes emellertid besvären under hänvisning till vad som anförts i fastställelseärendet.

2/ Statens planverk. — Efter konstaterande att besvären inkommit för sent ingick planverket i saklig prövning och tillstyrkte besvären under framhållande bl. a. att frågan om användningen av klagandes fastighet lämpligen kunde prövas i samband med viss annan planläggning.

3/ Klaganden för påminnelser. — Sådana synes ej ha avgetts.

Kungl. Maj:t 21/2 -69 (nr 10): Besvären har icke inkommit inom den i 150 § BL föreskrivna tiden. *Kungl. Maj:t* upptar dem därför ej till prövning.

Not: Jfr not under ex. 7.

9. (C) Besvär ang. stadsplan.

Genom beslut 24/3 -69 fann KB på anförd grund ej skäl fastställa vissa förslag till ändring av stadsplan. Beslutet anslogs samma dag; besvärstiden utgick följaktligen 14/4.

Över beslutet anförde en fastighetsägare besvär, som inkom 17/4 -69 (således tre dagar för sent, vilket torde ha kunnat utläsas av besvärsskriften). Besvären innehöll viss argumentering men i sak inget nytt.

Remisser till:

1/ KB. — Yttranden inhämtades av KB från byggnadsnämnden, som hörde stadsarkitekten, och från länsarkitekten. Lokalmyndigheterna tillstyrkte besvären, under det att länsarkitekten och KB avstyrkte besvären under hänvisning till vad som förekommit i fastställelseärendet.

2/ Statens planverk. — Under återopande att besvären ej torde kunna upptas till prövning, enär de inkommit för sent, återställde planverket handlingarna utan yttrande i sakfrågan.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *fem* remisser.

Kungl. Maj:t 3/10 -69 (nr 13): Besvären har icke inkommit inom den i 150 § BL föreskrivna tiden. *Kungl. Maj:t* upptar dem därför ej till prövning.

Not: Jfr not under ex. 7. — Det bör noteras att mindre omfattande remissbehandling av likartade ärenden skett inom samma departement. Således har t. ex. i ett ärende remiss endast skett till KB, som begränsat sig till att konstatera att besvären anförts för sent och därför ej borde upptas till prövning; besvären deserterades därefter av *Kungl. Maj:t* utan ny remiss (beslut 3/10 -69 nr 16). I ett annat ärende infordrades, i anledning av inkommen besvärsskrift, KB:s beslut genom tel.samtal, varefter besvären deserterades utan någon remiss alls (beslut 17/10 -69 nr 12).

10. (C) Besvär ang. byggnadsplan.

Genom beslut 14/4 -69 fastställde KB stadsplan för visst område. Beslutet anslogs samma dag; besvärstiden utgick följaktligen 5/5.

Över beslutet anförde en fastighetsägare besvär, som inkom 6/5 -69 (således en dag för sent, vilket torde ha kunnat utläsas av besvärsskriften). Besvären innehöll en kortfattad argumentering.

Remisser till:

1/ KB. — Yttranden inhämtades av KB från byggnadsnämnden, som i sin tur

hörde stadsarkitekten och förste mätningingenjören. Lokalmyndigheterna liksom KB avstyrkte besvärerna på materiella grunder.

2/ Statens planverk. — Efter konstaterande att besvärerna inkommit för sent avstyrkte planverket besvärerna, därest de upptogs till prövning, under åberopande av vad stadsarkitekten anfört.

3/ Klaganden för påminnelser. — Påminnelser avgavs, vari klaganden ytterligare utvecklade sin uppfattning.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *sex* remisser (därav en påminnelseremiss).

Kungl. Maj:t 24/10 -69 (nr 19): Besvärerna har ej inkommit inom den i 150 § BL föreskrivna tiden. *Kungl. Maj:t* upptar dem därför ej till prövning.

Not: Jfr not under ex. 9.

II. Besvär som lämnats utan åtgärd enär det överklagade beslutet avsett tidsperiod som vid besvärspövningen gått till ända

11. (H) Besvär ang. affärstid.

Sedan vederbörande kommunala organ lämnat ett varuhus tillstånd till visst öppethållande 9/10 resp. 1/12 -68, anförde en fackorganisation av handelsanställda besvär över beslutet. I beslut 26/11 -68 fann KB att öppethållandet 9/10 avsåg förfluten tid, varför besvärerna i denna del ej föranledde åtgärd. I fråga om öppethållandet 1/12 upphävde KB beslutet, enär försäljning denna dag ej kunde anses påkallad med hänsyn till allmänhetens intresse.

Över KB:s beslut i sistnämnda del anförde varuhuset besvär, som inkom 4/12 -68. I besvärerna åberopades bl. a. att två andra varuhus samt övrig till köpmannaföreningen ansluten detaljhandel innehade tillstånd till öppethållande; besvär hade nämligen av fackorganisationen anförts endast i vad avsåg klagandens tillstånd. Även om klagandens besvär avsåg öppethållande under redan förfluten tid, hemställde klaganden att frågan måtte prövas, då den var av betydelse för framtida ansökningar om tillstånd till öppethållande.

Remisser till:

1/ KB. — Yttranden inhämtades av KB från de två av klaganden åberopade varuhusen samt köpmannaföreningen ävensom från den kommunala tillståndsmyndigheten och den fackorganisation som överklagat dess beslut. I samtliga yttranden utvecklades synpunkter på behovsfrågan. KB anförde för sin del att besvärerna avsåg förfluten tid, varför de ej borde föranleda någon åtgärd. Enligt KB syntes dock stöd föreligga för uttalande att klaganden ej bort beviljas tillstånd till öppethållande 1/12.

2/ Klaganden för påminnelser. — I avgivna påminnelser utvecklade klaganden ytterligare sina synpunkter.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *sju* remisser (därav en påminnelseremiss).

Kungl. Maj:t 23/5 -69 (nr 26): *Kungl. Maj:t* lämnar besvärerna utan åtgärd, då de avser öppethållande under numera förfluten tid.

Not: Att besvärerna avsåg öppethållande under förfluten tid framgick redan av

besvärsskriften. Beslutet att på denna grund lämna besvären utan åtgärd hade därför tydligen kunnat meddelas utan någon remissbehandling. Genom KB:s åtgärder blev också remissbehandlingen i detta fall särdeles vidlyftig.

12. (H) Besvär ang. affärstid.

Sedan vederbörande kommunala organ genom beslut i augusti och september 1968 lämnat tre affärsföretag tillstånd till öppethållande på söndagar under tiden t. o. m. 31/12 -68, anförde en fackorganisation av handelsanställda besvär över besluten. Genom beslut 10/12 -68 lämnade KB besvären utan bifall.

Över KB:s beslut anförde fackorganisationen besvär, som inkom 18/12 -68. I besvären hävdades, under hänvisning till organisationens besvärsskrivelser i vissa andra ärenden, att behov saknades av öppethållande på söndagar inom den ifrågasvarande regionen. KB:s beslut borde därför upphävas.

Remisser till:

1/ KB (för yttrande senast 31/1 -69). — I avgivet yttrande åberopade KB tidigare yttrande i annat besvärärende, vari dess principiella syn på söndagsöppethållande inom regionen redovisats. KB anmärkte därjämte att besvären avsåg förfluten tid samt att tillstånd dåmera lämnats till fortsatt öppethållande av ifrågasvarande affärer under år 1969, vilket beslut jämväl överklagats.

2—4/ De tre affärsföretag som beviljats tillstånd. — Företagen avgav yttranden, däri besvären avstyrktes.

5/ Klaganden för påminnelser. — I avgiven skrift argumenterade klaganden ytterligare för bifall till besvären.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *fem* remisser (därav en påminnelsemiss).

Kungl. Maj:t 23/5 -69 (nr 27): Kungl. Maj:t lämnar besvären utan åtgärd, då de avser öppethållande under numera förfluten tid.

Not: En sakprövning av besvären kunde på den korta tid som stod till buds knappast medhinnas före utgången av den aktuella tidsperioden. Denna bedömning framgår också av remissen till KB. Jfr i övrigt not under ex. 11.

13. (K) Besvär ang. vikariatsförordnande.

Genom beslut 23/4 -69 förordnade televerket A. till innehavare av ett långtidsvikariat som linjemästare i A 16 tills vidare intill 1/7 -69.

Över beslutet anförde B. besvär, som inkom 19/5 -69.

Remiss 20/5 till televerket för yttrande före 11/6 -69 efter hörande av A. — Yttrande avgavs till televerket av A. 5/6 och av distriktschefen 19/6, varefter televerket avgav yttrande som inkom 25/7 -69. I yttrandet avstyrktes på anförda skäl bifall till besvären. Påminnelser inkom från klaganden 13/8 och 19/8.

Kungl. Maj:t 5/9 -69 (nr 20): Med hänsyn till att tiden för långtidsvikariatet enligt överklagade beslutet numera utgått lämnar Kungl. Maj:t besvären utan åtgärd.

Not: Med hänsyn till besvärsinstitutets syfte att möjliggöra rättelse är det tydligen angeläget att ärenden av förevarande slag handläggs med särskild skynds-

het; det torde härvid vara nödvändigt att utsätta mycket kort remisstid och att bevaka att remissvar också avgavs inom utsatt tid. I det nu aktuella ärendet inkom remissyttrandet först efter utgången av tjänstgöringsperioden (1 1/2 mån. efter förelagd remisstid). Såvitt framgår av akten utgick ingen påminnelse till remissmyndigheten eller företogs annan kontroll av att remisstiden iaktogs. Remissförfarandet (tre remisser) blev följaktligen meningslöst från förut angiven synpunkt.

14. (K) Besvär ang. vikariatsförordnande.

Genom beslut 28/2 -69 förordnade televerket X. till innehavare av ett långtidsvikariat som stationsmästare i A 18 tills vidare intill 1/7 -69.

Över beslutet anförde Y. och Z. besvär, som inkom 25/3 resp. 31/3 -69.

Remisser till televerket 31/3 och 2/4 för yttrande före 22/4 resp. 30/4 -69 efter hörande av X. — Yttrande avgavs till televerket av X. 11/4 och 17/4 samt av distriktschefen 13/5. Televerket avgav därefter yttrande som inkom 24/6 -69. I yttrandet avstyrktes på anförda skäl bifall till besvären. Påminnelser inkom från Y. 14/7.

Kungl. Maj:t 5/9 -69 (nr 21): Med hänsyn till att tiden för långtidsvikariatet enligt överklagade beslutet numera utgått lämnar Kungl. Maj:t besvären utan åtgärd.

Not: Även i detta ärende avgavs remissvaret avsevärt för sent (c:a 2 mån.). Ej heller här synes någon kontroll ha skett över att svar avgavs inom föreskriven tid. Jfr i övrigt not under ex. 13.

15. (Jo) Besvär ang. öppethållande av enskild väg för allmän trafik.

Genom beslut 1/7 -68 medgav KB att vissa av lappväsendet anlagda enskilda vägar fick hållas öppna för allmän trafik under tiden 1/7—15/8 1968. Beslutet meddelades på framställning av vederbörande kommun efter hörande av de samer som berördes av saken. Som motivering anfördes att vägarna anlagts med anlitande av allmänna medel, att de hade stor betydelse för främjande av turismen inom kommunen samt att väsentliga olägenheter av vägnas öppethållande under den avsedda tiden ej direkt kunnat påvisas från renskötselsynpunkt.

Över beslutet i vad det avsåg en av ifrågavarande vägar anförde ordningsmannen i den av vägen berörda lappbyn besvär, som inkom 17/7 -68 (således en knapp månad före utgången av den aktuella tiden). I besvären hävdades att öppethållandet medförde allvarligt hinder för renskötseln.

Remisser till:

1/ KB för skyndsamt yttrande efter hörande av vederbörande lappby. — Yttrande inkom 24/4 -69 med bifogande av yttranden från konsulenten för lappväsendet och vederbörande kommun. KB påpekade att tiden för vägens öppethållande gått till ända samt framhöll att beslutet varit sakligt motiverat.

2/ Lantbruksstyrelsen för skyndsamt yttrande efter hörande av rennäringsnämnden. — Yttrande inkom 22/1 -69 med bifogande av yttrande från nämnden; styrelsen ansåg att öppethållandet ej medfört besvärande intrång för renskötseln under det nämnden tillstyrkte besvären utan motivering.

3/ Statens vägverk för skyndsamt yttrande (remisserna enligt 1/—3/ utgick samtidigt). — Yttrande inkom 25/7 -68, vari framhölls att det på den korta tid som stått till buds ej varit möjligt klarlägga vem som var väghållare.

4/ Statens vägverk för nytt yttrande före 15/9 -68. — Yttrande inkom 11/9 -68. Enligt yttrandet var det oklart vem som var vägens ägare; närmare utredning härom borde ske genom berörda parter, bl. a. domänverket.

5/ Klaganden för påminnelser (sedan samtliga ovannämnda yttranden inkommit). — Påminnelser inkom 19/5 -69, vari klaganden ytterligare utvecklade sin talan.

6/ Domänverket för yttrande senast 21/5 -69. — Yttrande inkom 22/5 -69, vari huvudsakligen berördes frågan om vem som var väghållare; rådande oklarhet härom borde undanröjas.

7/ Klaganden för slutpåminnelser. — Sådana inkom 6/6 -69.

I ärendet förekom alltså sammanlagt *tio* remisser (därav två påminnelseremisser).

Kungl. Maj:t 27/6 -69 (nr 35): Efter uttalande att rätten till vägens upplåtande över staten tillhörig mark tillkomme *Kungl. Maj:t* men ej KB, förklarade *Kungl. Maj:t* att — då den tid överklagade beslutet avsåg gått till ända — besvären likväl ej föranledde vidare åtgärd.

Not: I ärendet förelåg dels frågan om vem som var behörig att besluta om vägens öppethållande, dels sakfrågan om öppethållandet medförde väsentligt intrång för renskötseln. Även om dessa frågor inte varit lättlösta, torde det redan från början ha bort stå klart att den inledda remissbehandlingen var alltför omfattande och omständlig för att en prövning av frågorna skulle kunna medhinnas under den korta tid som stod till buds innan den aktuella perioden för vägens öppethållande utlöpte. Yttrandena inkom i allmänhet inte heller förrän långt efter periodens utgång. Då prövning skedde endast av behörighetsfrågan — men ej av sakfrågan som avhandlades i de flesta yttrandena — torde remissbehandlingen framstå som onödigt vidlyftig. För en prövning av behörighetsfrågan synes knappast ha erfordrats mer än högst två eller tre remisser mot de tio som nu förekom.

På sätt angetts under respektive exempel torde prövningen av besvären i ex. 1/—12/ här ovan ha utfallit på samma sätt, om prövningen grundats enbart på beslutsmyndighetens handlingar och således utan att någon remissbehandling behövt ske. I dessa 12 ärenden har nu förekommit tillhoppa 50 remisser (inklusive underremisser och påminnelseremisser).